Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראָשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 207/1502 | Łódź, Poniedziałek 3 września 1928 r | זעקסטער יאָהרגאַנג | לאָדז, מאָנטאָג, יח אלול תרפ"ח | Nr. 207/1502

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

היינטערעפנונג פון דער פעלקער-בונד סעסיע

גענף, 2. (ספ. טעל.) מאָרגען, מאָנטאָג 11 אַ זייגער אינדערפריה קומט פאָר די ערעפנונג פון דער 9-טער סעסיע פון דער פעלקער-ליגע-פערזאַמלונג. נאָך דער רעדע פון פּאָרזיצענדען פון ראַט פּראָקאָפּ, דעם פינלענדישען מיניסטער, וועט די פערזאַמלונג צוטרעטען צו די וואַהלען פון אַ וועריפיקאַציע-קאָמיסיע, און דערנאָך צו די וואַהלען פון אַ פּאָרזיצענדען ווי אויך פון 6 וויצע-פּאָרזיצענדע.

נאָכ'ן ערלעדיגען די דאָזיגע ענינים וועט זיך אָנהויבען די דיסקוסיע איבער'ן בעריכט פון ראַט איבער דער טעטיגקייט פון דער ליגע פאַר דער צייט פון סעפּטעמבער 1927.

נאָכ'ן שליסען די אַלגעמיינע דיסקוסיע וועט די פערזאַמלונג צוטרעטען צו די וואַהלען פון 3 מיטגלידער פון ראַט.

וואָס וועט קאַנצלער מילער פאָדערען אין גענף.

גענף, 2 (ספ.) מאָרגען קומען קיין גענף בריאַן און קאַנצלער מילער. ווי מען גיט איבער וועט די עוואַקואַציע פון איבער-רהיין און די ענטוואָפנונג פון די זיגער זיין די קאַטעגאָרישע פאָדערונגען מצד דעם דייטשען קאַנצלער.

וואַלדעמאַראַס אין בערלין.

ווילנאָ, 2. (ספ.) פון קאָוונאָ מעלדעט מען, אַז וואַלדעמאַראַס און דער ליטווישער פאַרשטעהער אין בערלין סידי קאָוסקאַס האָבען אויפ'ן וועג קיין גענף בעזוכט פאָן שובערט'ן און אָבגעהאַלטען מיט איהם אַ קאָנפערענץ. עס איז אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע פון אַ האַנדעלס-אָבמאַך צווישען ליטע און דייטשלאַנד, די מעמעלער פראַגע און די פּויליש-ליטווישע בעציהונגען.

ענגלישע אינדוסטריעלער פאַר א פּויליש-דייטשען האַנדעלס-טראַקטאַט.

לאָנדאָן, 2. (ספ.) די ידיעות, וואָס זענען דאָ דערהאַלטען געוואָרען וועגען בעסערע אויסזיכטען פון די פּויליש-דייטשע האַנדעלס-אונטערהאַנדלונגען, האָבען אַרויסגערופען אַ גרויסע פעראינטערעסירונג צווישען די פאַרשטעהער פון די ענגלישע אינדוסטריע-וועלט. עס ווערט דאָ ערוואַרט אַז דאָס שליסען פון אַ פּויליש-דייטשען האַנדעלס-אָפּמאַך וועט מעגליך מאַכען דעם עקספּאָרט פון פּוילישע קויהלען קיין דייטשלאַנד אַ דאַנק וואָס עס וועלען פריי ווערען אַנדערע מערק, וואָס ווערען ביזאיצט פערזעהען מיט פּוילישע קויהלען.

וואָס האָט דעפּ. קירשבּרוין ערקלערט פאַר פאָרשטעהער פון דער „עפּאָקאַ"

זיין שאַרפער אַרויטריט געגען דעפּ. גרינבוים.

וואַרשאָ, 2 (טעלעפאָניש) אין דער היינטיגער „עפּאָקאַ" איז פערעפענטליכט אַ אינטערוויו מיט דעם דעפּ. קירשבּרוין וועגען די יודישע פראַגען און פּאָסטולאַטען.

אויף די פראַגע, וואָס פאַר אַ וואַהל-אָרדינאַציע וואָלט געקענט ברענגען צו געהעריגע פעסטע פּויליש-יודישע בעציהונגען, האָט דעפּ. קירשבּרוין געענטפערט, אַז ער האָט זיך שוין וועגען דער פראַגע אַרויסגעזאָגט און אַז זיין פּראָיעקט בעשטעהט אין 3 פּונקטען; 1) די יודען אין פּוילען בילדען איין וואַהל-קרייז, 2) פאַר'ן דאָזיגען וואַהל-קרייז ווערט בעשטימט אַזאַ צאָהל מאַנדאַטען, לויט ווי עס מאַכט אויס די צאָהל-פערהעלטעניש פון די יודען צו דער אַלגעמיינער בעפעלקערונג, 3) די וואַהלען קומען פאָר לויט פּראָפּאָרציאָנעלע יסודות.

דעפּ. קירשבּרוין ערקלערט ווייטער, אַז געגען זיין פּראָיעקט איז אַרויסגעטרעטען גרינבוים. בכלל טרעט דעפּ. קירשבּרוין שאַרף אַרויס געגען גרינבוים'ען ערקלערענדיג, צווישען אַנדערען, אַז דעפּ. גרינבוים האָט זיין מאַנדאַט בעקומען אַלס מתנה פון די אוקראַינער.

רעדענדיג וועגען דער פּאָליטיק פון יודישען קאָלאָ טרעט דעפּ. קירשבּרוין ווידער אַרויס געגען גרינבוים'ען, ערקלערענדיג, אַז לויט דער מיינונג פון די יודען אין נישט בלויז פון די פּוילישע יודען, איז דעפּ. גרינבוים'ס טעטיגקייט זעהר שעדליך פאַר די אינטערעסען פון פּוילישען יודענטום.

דער דינאַמיט-אויפרייס אין פראַנקרייך.

פּאַריז, 2. (ספ.) וועגען דעם אויפרייס-קאַטאַסטראָפע אין דער דינאַמיט-פאַבריק אין אַבלאָן ביי הינפלער דערוויסט מען זיך נאָך פאָלגענדע איינצעלהייטען:

דריי פאַבריקס-בנינים און 7 פּולווער-מאַגאַזינען זענען געפלויגען אין דער לופט איינער נאָכ'ן אַנדערען. אויף זייער אָרט געפינט זיך איצט 7 ריזיגע לעכער. פון די איבריגע פאַבריקס-בנינים זענען די דעכער אָבגעריסען און טייל ווענד איינגעפאַלען. אויף אַ שטח פון 6 קילאָמעטער אַרום זענען אַלע שויבען אויסגעהאַקט געוואָרען. פון די אַרבייטער, וואָס האָבען זיך געפונען אין דער פאַבריק זענען 5 געוואָרפען געוואָרען אין דער לופט. 7 אַרבייטער זענען אויפ'ן אָרט דערהרג'עט געוואָרען, דער אַכטער איז געשטאָרבען אין שפּיטאַל. 14 אַרבייטער זענען פערוואונדעט געוואָרען.

איינגעפאַלען א רושטאָוואַניע.

3 אַרבייטער שווער פערוואונדעט.

קאַטאָוויץ, 2 (אַ.וו.) נעכטען נאָכמיטאָג איז ביים בויען פון אַ נייער אויסשטעלונגס-האַלע אין קאָשטשושקאָ פּאַרק איינגעפאַלען אַ רושטאָוואַניע, אַראָפּפאַלענדיג פון אַ הויך פון 6 מעטער. 3 אַרבייטער, וואָס האָבען זיך געפונען אויף דער רושטאָוואַניע זענען שווער פערוואונדעטע אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאַל אַריין.

אַכמעד זאָגו פּראָקלאַמירט אַלס קעניג פון אַלבאַניען.

וויען, 2 (ספ.) „נייע פרייע פרעסע" מעלדעט: די קאָמיסיע, וואָס איז פון דער אַלבאַנישער נאַציאָנאַל-פערזאַמלונג בעשטימט געוואָרען צו ענדערען די קאָנסטיטוציע האָט בעשלאָסען צו פּראָקלאַמירען אַכמעד זאָגו'ן אַלס קעניג פון אַלבאַניען. די פייערליכע פּראָקלאַמירונג איז פאָרגעקומען נעכטען.

פּריוואַטער קאַפּיטאַל אין רוסלאַנד בעפרייט געוואָרען פון קאָנטראָלע.

מאָסקווע, 2 (אַ. וו.) בכדי צו בעלעבען די בוי-בעוועגונג איז דער פּריוואַטער קאַפּיטאַל לעצטענס בעפרייט געוואָרען פון וועלכער עס איז קאָנטראָלע. אַ חוץ דעם זענען די ניי-אויסגעבויטע הייזער בעפרייט געוואָרען פון אָנווענדען דעם מאַקסימום טאַריף פון דירה-געלד.

ספּאָרט-בעוועגונג.

נעכטיגע רעזולטאַטען פון די מייסטערשאַפטס-מעטשען וועגען דער „עקסטראַ-קלאַס" אין פּוילען.

„ל. ק. ס." – „ט. ק. ס." 0:6 (0:4).

פּויזען, 2. (טעלעפאָניש).

„וואַרטאַ"–„ווּיסלאַ" (קראָקע) 0:2.

לעמבערג, 2. (טעלעפאָניש).

„פּאָגאָן" – „טשאַרני" 0:4.

קאַטאָוויץ, 2. (טעלעפאָניש).

„1 פוטבאָל-קלוב"–„פּאָלאָניאַ" (וואַרשאַ) 2:0.

וואַרשאָ, 2. (טעלעפאָניש).

„לעגיאַ" – „חשמונאי" (לעמבערג) 1:7.

„ל.ט.ס.ג." – „רוך" (וואַרשאַ) 0:3 וואַלקאָווער.

דער דאָזיגער מעטש, וואָס האָט געזאָלט פּאָרקומען וועגען דער מייסטערשאַפט פון „אַ" קלאַס אין פּוילען, איז נישט פאָרגעקומען צוליב דעם, ווייל „רוך" איז געקומען פון וואַרשאָ מיט אַ פערשפּעטיגונג פון אַנדערטהאַלבען שעה.

וועגען דער מייסטערשאַפט פון „אַ" קלאַס אין לאָדז.

„הכח" – „אָרקאַן" 0:1 (0:1).

דער יודישער ספּאָרט-קלוב „הכח" האָט אויפ'ן דאָזיגען מעטש אַרויסגעוויזען אַ פערבעסערונג אין זיין פאָרם און האָט געשפּילט שנעלער ווי שטענדיג.

אַ דאַנק דעם דאָזיגען נצחון האָט זיך „הכח" פערזיכערט אויף ווייטער אַנ'אָרט אין דער „א"קלאַס.

„טוריסטען 1 ב" – „ווידזעוו" 0:3

„ג.מ.ס." – „פּראָסנאַ" (קאַליש) 0:3 (וואַלקאָווער)

„פּראָסנאַ" האָט זיך צום מעטש נישט געשטעלט און האָט אַזוי אַרום פערלוירען 2 פּונקטען און 3:0 טויערען.

פון די מייסטערשאַפטס-מעטשען וועגען דער „ב" קלאַס אין לאָדז.

„חשמונאי" – „ט. ו. ר." 2:4 (0:2)

„חשמונאי" איז שוין אַ דאַנק דעם נצחון מייסטער אין איהר גרופּע.

„קדימה" – „שטורם" 1:4 (1:1)

„שמשון" – „ביצג" 3:2

„ל.ק.ס.ב.וו." – „סלאָוואַצקי" 0:3

„ל. ט. ס. ג. II" – „וו. ק. ס. II" 0:4

ה. ב-ן.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז

די גראַנדיעזע חנוך-פייערונג

מיט דער בעטייליגונג פון אַ גרויסען כאָר און אָרקעסטער, וואָס האָט געזאָלט פאָרקומען נעכטען, זונטאָג, דעם 2. סעפּט. איז בכדי צו געבען די לאָדזער יודען די מעגליכקייט צו בעטייליגען זיך אין דער גרויסער פייערונג אָבגעלעגט געוואָרען אויף

היינט, מאָנטאָג, דעם 3. סעפּטעמבער,

פּינקטליך 8 אַ זייגער אָוונד אין באַלוטער שוהל, זגערזשער 27.

מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען פערשידענע רעדנער.

מ'בעט די מענער, אַז זיי זאָלען קומען שרייבען אותיות און פרויען זאָלען קומען גייהען די יריעות.

דער קאָמיטעט.

ביילייד!

דעם טיפסטען ביילייד דריקען מיר אויס דער פאַמיליע פּלאַנסקי, צוליב'ן טויט פון זייער פאָטער

יהושע לייב פּלאַנסקי

די פאַמיליעס אורבאַך און שטערן.

ביז 200 זלאָטעס

וועל איך אַלס מעקלערגעלד בעצאָהלען פאָראויס פאַר יעדען הויז, וואָס מען וועט מיר פערמיטלען איבערצונעהמען אַלס אַדמיניסטראַטאָר (רזשאָנדצע). איך בעזיץ יודידישע בילדונג, גרויסע ערפאַהרונג און גוטע רעפערענצען. אָפערטען אונטער „דיסקרעציע" אָפּצוגעבען אין אַדמינ. פון „נייעם פאָלקסבלאַט". 639

בעקאַנטמאַכונג.

דער ערשטקלאַסיגער הערען-שניידער

J.BAUM, Piotrkowska 69

איז צוריקגעקעהרט פון אויסלאַנד

און מיטגעבראַכט די נייעסטע זשורנאַלען צום הערבסט-סעזאָן. דער ווערקשטעל איז טעטיג.

ס'ווערט געברויכט

אַקריטשע-געזעלען

אויף האַנד-נייהערס ביי דראַבינאָווסקי, זצוואַדזקאַ 21

פּראָיעקט צו ענדערן די קאָנסטיטוציע געהערט צו דער איניציאַטיוו פון סיים.

ערקלערונג פון מיניסטער זאַלעסקי אין פּאַריז.

פּאַריז, 2. (ספּ. טעל.) אין דער דעקלאַראַציע, וואָס מיניסטער זאַלעסקי האָט געגעבן פאַר די פראַנצויזישע פּרעסע־פאָרשטעהער באַלד נאָכ'ן אונטערשרייבן דעם קעלאָג־אָבמאָך, האָט מיניסטער זאַלעסקי רעדענדיג וועגן דער אינערליכער פּוילישער לאַגע ערקלערט פאָלגענדעס:

„ס'בלייבט נאָך איבער צו רעדן וועגן דער אינערליכער פּוילישער לאַגע. ווי בעוואוסט דאַרף אין הערבסט נאָכ'ן בעניין די אַרבייטען אין סיים אַריינגעטראָגן ווערן אַ פּראָיעקט וועגן אַ רעפאָרם פון דער קאָנסטיטוציע.

די דאָזיגע פראַגע געהערט אויסשליסליך צום געביט פון דער פּאַרלאַמענטאַרישער איניציאַטיוו. די רעגירונג וועט קיין שום פּראָיעקט נישט פאָרשטעלן. איך ווייס, אַז איינינגע פּאַרטייען האָבן אין אויסזיכט קאָמבינאַציעס, בעזונדערס דער קלוב פון צוזאַמענאַרבייטען מיט מאַרשאַל פּילסודסקי, אָבער מיר דאַכט זיך, אַז די דאָזיגע פּראָיעקטען זענען נאָך נישט גענוג קריסטאַליזירט.

פערקויפט אַ יודישע שוהל פאַר 9 ענגלישע פונט.

קאָנסטאַנטינאָפּאָל. (יט"א) רער אַמאָל געריכט בעוואוינטער און פערמעגליכער יורישער קוואַרטאַל אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל, וואו עס האָבן זיך געפונען פיל שוהלען און ישיבות, איז שוין כמעט איננאַנצען אונטערגעגאַנגען. בעת מלחמה־יאָהרען איז די יודישע בעפעלקערונג שטאַרק פּעראָרימט געוואָרען און האָט פערלאָזען די שטאָרט. לעצטענס האָט די פערוואַלטונג פון דער יורישער קהלה פּערקויפט דעם לאָקאַל פון אַנ'אַלטער יורישער שוהל פאַר אַ נישטיגע סומע פון ניינציג טערקישע פונט (ניין פונט שטערלינג).

קאַטוילי. אָרגאַן בעקלאָגט זיך,

די יודישע אינסטיטוציעס זענען אין א"י פּריווילעגירט ביי צאהלען שטייערן.

לאָנדאָן. (יט"א). דער לאָנדאָנער קאַטוילישער אָרגאַן „קאַטאָליק הערא־לד" האָט פּערעפּענטליכט אַנ'אַרטיקעל, אין וועלכען עס ווערט געזאָגט, אַז די יודישע אינסטיטוציעס אין ארץ־ישראל זענען פּריווילעגירט ביי צאָהלען שטייערן. אויב דאָס יודישע אימיגראַנטען־היים איז בעפרייט פון שטייער־אָבצאָהלען, דאַרפען אויך פון דער זעלבער פּריווילעגיע גענייסען די קאַטוילישע היימען פאַר די צילי־רגל'ניקעס. די קאַטוילישע צייטונג האַלט, אַז פאַר דעם דאָזיגען מצב איז פעראַנטוואָרטליך דער אָבער־פּראָקוראָר בענטוויטש. די צייטונג גיט אויך סאַרקאַסטיש צו, אַז עס איז „אינטערעסאַנט" דער פּרט, וואָס בענטוויטש איז אַ יוד.

בעשולדיגט אין גאָט־לעסטערונג

באָסטאָנער פּאָליציי פעראָרדנעט צו אַרעסטירען דעם בעקאַנטען יודישען געלעהרטען האראַס קעלען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן סאַקאָ־וואַנצעטי־פּראָצעס.

ניו־יאָרק. (יט"א). די באָסטאָנער פּאָליציי מאַכט האָט פעראָרדנעט צו אַרעסטירען דעם בעקאַנטען יודישען פּסיכאָלאָג, פּראָפ. האָראַס קעללען, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין גאָט־לעסטערונג.

די פּאָליציי שטיצט זיך דערביי דערויף, וואָס אין מעמאָריאַל געגען דער הינריכטונג פון סאַקאָ און וואַנצעטי האָט קעללען ערקלערט, אַז אויב זיי זענען אַנאַרכיסטען איז אויך ישו הנוצרי געווען אַנ'אַנאַרכיסט.

די אַרעסט־פעראָרדנונג איז אַרויסגעגעבן געוואָרען אויפ'ן סמך פון אַלטפּורטישען „בלוין־געזעץ", וואָס פּערפליכטעט אין שטאַט מאַסאַטשוסעט.

סטודענטען פון חיפה'ער טעכניקום שטודירען אין עגיפּטען.

ירושלים, (יט"א) רי סטודענטען פון רעם חיפ'ער טעכניקום האָבן לויט'ן מוסטער פון רי פאָרינע יאָהרען רורכגעמאַכט זייערע זומער־פּראַקטיקעס אין עגיפּטען. רי יודישע סטודענטען זענען געווען בעשעפטיגט ביי רי עפענטליכע אַרבייטען אין אַלעקסאַנדריען און אין אַ רייה פּריוואַטע פאַבריקען.

שלעכטע געשעפטן אין די יודישע קאָלאָניעס אין בעסאַראַביען.

קישינעוו, (י.ט.א.) דער אַגראָנאָם, וואָס איז דעלעגירט געוואָרען דורכ'ן „אָרט" אויסצופאָרשען די לאַגע פון די יודישע קאָלאָניעס אין בעסאַראַביען, האָט אין זיין בעריכט מיטגעטיילט, אַז אין די קרייזען בענדער, אַקערמאַן און קישינעוו זענען די שניט־אויסזיכטען זעהר שלעכטע. צוליב דער לאַנגער טרוקעניש דאַרף מען אויך נישט ערוואַרטען קיין גוטע גערעטעניש אין די צפון־קרייזען פון בעסאַראַביען. עס איז אויך בעדראָהט די גערעטעניש אויף די טאַבאַק פּלאַנטאַציעס.

אויסגעאַרבייט די פּלענער פון קאַנאַל מאָסול־חיפה.

ירושלים. (י.ט.א.) די אַראַבישע צייטונג „אלי־כרמל" מיילט מיט, אַז די אינזשעניערען קאָמיסיע האָט שוין פערענדיגט דאָס אויסאַרבייטען די פּלענער פון דעם קאַנאַל מאָסול־חיפה. די קאָמיסיע איז געווען בעשעפטיגט מיט אויסאַרבייטען די פּלענער פון חודש פעברואַר ה. י. לויט די דאָזיגע פּלענער וועט דער קאַנאַל דורכגעפיהרט ווערען דורך אלאזאק און בית־שאן. אין הערבסט וועט מען שוין צוטרעטען צו בויען אַ גרויסע פערבינדונגס־סטאַציע אין אלאזאק. צו די בוי־אַרבייטען פון קאַנאַל וועט מען צוטרעטען גלייכצייטיג פון חיפה און מאָסול.

פיר יאָהר „קאָמזעט"־טעטיגקייט

יודיש־קאָמוניסטישע פּרעסע לויבט די אויפטוען פון „קאָמזעט".

מאָסקווע (י.ט.א.) די טעג האָט דער רעגירונגס אָרגאַן פאַר בעזעצען יודען אויף לאַנד אין סאָוויעט־רוסלאַנד – „קאָמזעט" געפייערט זיין פיר־יעהריגע עקזיסטענץ. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט ווידמעט די יודישע קאָמוניסטישע פּרעסע פיל אָרט דער געשיכטע פון דער יודישער קאָלאָניזאַציאָנס־בעוועגונג אין סאָוויעט־רוסלאַנד און דער ראָלע, וואָס דער „קאָמזעט" האָט דערביי געשפּילט.

דער מאָסקווער „עמעס" האָט אַרויסגעגעבן אַ ספּעציעלען נומער, געווידמעט דעם „קאָמזעט", שילדערענדיג די דערגרייכונגען פון דעם „קאָמזעט", אַטאַקירט דער „עמעס" אין זיין לייט־אַרטיקעל די ציוניסטען און אַלע נאַציאָנאַלע פּאַרטייען בכלל. דער קאָמוניסטישער אָרגאַן קאָנסטאַטירט, אַז עס לאָזט זיך נישט בעמערקען קיין אויפשטייג פון ציוניזם, מיר בעמערקען דאָס פאַלען פון נאַציאָנאַליזם".

אין אַ סטאַטיסטישען אַרטיקעל אין דעם זעלבען נומער פון „עמעס" שרייבט פּראָפעסאָר ב. ברוק, אַז אין משך פון די 4 יאָהר פון זיין עקזיסטענץ האָט דער „קאָמזעט" בעדינט 16.123 יודישע ווירטשאַפטען, דערונטער אין אוקראַינע – 9581, אין קרים – 3580, אין ווייס־רוסלאַנד – 2167, אין צפון־קאַווקאַז – 198, אין דאָגעסטאַן – 200, אין אוזבעקיסטאַן – 402. פאַר דער זעלבער צייט האָבן 19,590 יודישע פאַמיליעס בעקומען אָרדערס אויף איבערוואַנדערן און עס איז אויסגעטיילט געוואָרען 366,183 העקטאָר לאַנד, נישט רעכענדיג דאָס לאַנד אין בירא־בידזשאַן און די נייע 109,000 העקטאַר, וואָס זענען לעצטענס בעשטימט געוואָרען פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין קרים.

עסטרייכישע „רייכספּאָסט"

וועגן אַנטיסעמיטיזם אין סאָוויעט־רוסלאַנד.

ווין, (י.ט.א.) אין דעם עסטרייכישען רעגירונגס־אָרגאַן איז פערעפענטליכט געוואָרען אַ קאָרעספּאָנדענץ פון מאָסקווע, געווידמעט דעם אַנטיסעמיטיזם אין סאָוויעט־רוסלאַנד. דער מחבר פון דעם אַרטיקעל, וועלכער זאָל זיין אַ בעקאַנטער אויטאָריטעט אין וולטור ענינים, שרייבט, אַז אין בעצוג צו דער יודישער פראַגע לאָזט זיך אין סאָוויעט־רוסלאַנד בעמערקען אַ דאָפּעלטער קורס. אַ רייה קאָמוניסטישע פיהרער ערקלערען, אַז די קאָמוניסטישע פּאַרטיי איז ערנסט בעזאָרגט מיט'ן וואוקס פון דער אַנטיסעמיטישער שטימונג אין לאַנד. אַנדערע ווידער בעהויפּטען, אַז די מפלה פון דער אָפּאָזיציע איז גלייכצייטיג געווען דער זיג פון אַנטיסעמיטיזם אין דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, זייט יענער צייט האָבן די יודישע קאָמוניסטען בעדייטענד פערלוירען זייערע איינפלוסען. עס איז אויך בעקאַנט, אַז חוץ סטאַלין'ען איז אויך קרילענקאָ אַ געגנער פון יודען אָבער איצט זענען זיי געצוואונגען צו בעקעמפען דעם אַנטיסעמיטיזם ווייל זינאָוויעוו און קאַמעניעוו בעטייליגען זיך ווידער אַקטיוו אין דער פּאַרטיי־טעטיגקייט.

פּאָרד'ס „אינטערנאַציאָנאַלער יוד"

געפינט זיך נאָך אין די שול־ביבליאָטעקען.

ניו־יאָרק, (י.ט.א.) דער מיטגלידער פון ערציהונגס־ראַט ה' אַלפרעד בענעש האָט אינטערוועניערט אין ערציהונגס־דעפּאַרטאַמענט וועגן דעם אַז אין פיל שול־ביבליאָטעקען געפינט זיך נאָך דאָס בעקאַנטע אַנטיסעמיטישע בוך פון הענרי פאָרד „דער אינטערנאַציאָנאַלער יוד". וועגן דעם ענין איז פעראָרדענט געוואָרען אַנ'אויספאָרשונג.

אַ נייע יודישע שול אין סאָפיאַ.

סאָפיאַ, (יט"א) דאָ איז פאָרגעקומען די פייערונג פון לעגען דעם גרונדשטיין פאַר אַ נייער גרויסען יודישען שול־בנין. וואָס ווערט געבויט דורך דער יודישער קהלה אין סאָפיאַ. דער בנין וועט קאָסטען דריי מיליאָן לעוואַס.

וואָרנונג!

אַזוי ווי עס האָבן זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד־בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס געעהרטע פּובליקום, אַז די

פאַטענטירטע בעטש פאַטענטירטע עבט־ עבט־

זענען פערזעהען נאָר מיט דער שוץ־מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.

— צו בעקומען אין אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל

אַמעריקאַנקעס, ניקעל־בעטען,
קינדער־וועגעלעך, ניקעל־קינדער־בעטען,
קינדער־בענקעלעך טיש־בעטען,
אויף רעדלעך. מעטער־מאָס,

מאַטראַצען געבעטע, שאַמקאָווע און קאַנאַדיסקע.
קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל., פּאָלאָווע־בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג. :: פאַבריקס־פּרייזען. :: זעמטליכע רעפּעראַטורן.

הורט! לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל!

Dr. med.
BRAUN
וואוינט יעצט
6־טען שערפּיען 1
(בענעדיקטאַ) טעל. 40-26
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע
נעמט אָן פון 9–11 פריה און פון 5 ביז 8 אָוונד.

השבת אבדה.

ס'איז מיר אָנטקומען אַ פּאָרטפעל מיט געלד און פערשידענע דאָקומענטען, צווישען וועלכע ס'געפינען זיך: 13 באַהן־קוויטעס (נאַכנאַהמעס), אַ פּאַס און אַ מיליטער־ביכעל אויפ'ן נאָמען ש. באַמבערג נאָוואָמיעסקאַ 4. דאָס געלד קען מען זיך האַלטען, נאָר די דאָקומענטען, וועלכע איך ערקלער פאַר אומגילטיג, בעט איך אָפּצוגעבען צו ש. באַמבערג, נאָוואָם. 4, עקספּעדיציע

איז משך פון חודש אלול

ווערען אויסגעפיהרט וואונש־קאַרטען מיט פאָטאָגראַפיעס ווי אויך אַלערליי אויפנאַהמען פון מצבות, דענקמאַלען אויפ'ן בית־החיים צו ביליגע פּרייזען דורך דעם בעוואוסטען קינסטלערישען

69 פאָטאָ־אַטעליר „PARISIEN" 69
פּיאָטרקאָווסקע
בושעזשינער

רעעל, שנעל, ביליג.
צופאָהר מיט ט אַמוואַי 1.

Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. Kacenelson
Cegielniana 28, tel. 51-79

עס ווערען אָנגענומען שילער אין אַלע קלאַסען.
פאַר אַביטוריענטען פון פאָלקס שולען און פאַר שילער פון די העכערע קלאַסען (5־טען און 6 טען) וועלען געמאַכט ווערען צייטווייליגע ערלייכטערונגען בנוגע די העברעאישע לימודים.

עס ווערען אויך אָנגענומען קינדער פון 4 יאָהר אָן אין אונזער ערשטען גן־ילדים (פרעבעל־שולע) אונטער דער לייטונג פון דער העברעאישען בעוו. פּעדאַגאָגין ש. קאַצענעלזאָן־פּינשטיין

מיט איינשרייבונגען זיך ווענדען אין דער קאַנצעלאַריע טעגליך פון 11 ביז 2 ביי טאָג און פון 5 ביז 7 אָוונד.

די דירעקציע.

Dr. Krausch
פּיעטריקאָווער 86
ספּעציאַליסט פאַר אויגענקראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט.

DR. med. DONCHIN
מאָניושקי 1
MONIUSZKI 1,
טעלעפאָן 9-97.
ספּעציאַל־אַרצט פאַר אויגענקראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט קיין פּוילען.
נעמט אָן טעגליך פון 10–1 מיטאָג און פון 4–7 נ.מ.
זונטאָג פון 10 ביז 1 ביי טאָג.

„שול-טאָג"
אין אונזער שול.

היינט הויבען אָן אונזערע קינדער צו געהן אין די שולען:

עס האָבען זיך געענדיגט די זומערדיגע וואַקאַציעס, די פרייהייט און אָפּרוה-צייט פאַר קינדער, און ווידער, הייסט עס, לאָזען זיי זיך מאַסענווייז אין זייער צווייטער היים — אין דער שול.

איז עס געוואָרען אין פוילען אַ מין טראַדיציע, אַז דער ערשטער טאָג פון אַ נייעם שול-יאָהר ווערט געהאַלטען פאַר דעם „טאָג פון דער שול". און עס איז טאַקי גוט, וואָס די עלטערע געזעלשאַפט געפינט אַ מאָמענט אויף צו פערטראַכטען זיך וועגען דעם גורל פון דער יוגענד — דער צוקונפט פונ'ם פאָלק.

מען איז שטאַרק פערטיפט אינ'ם גורל פונ'ם קינד, וואָס דאַרף ווערען דער צוקונפטיגער מענש, וואָס דאַרף מיט כבוד פרעזענטירען זיין פאָלק, זיין לאַנד, און ראוי זיין צו ווערען אַ בירגער פון דער וועלט.

טראַכט מען אַריין אין פערשידענע אופנים, ווי אַזוי די שול דאַרף רעפאָרמירט ווערען, און צוגעפּאַסט ווערען צו דעם גייסט פון דער צייט, ווי-אַזוי דאָס קינד זאָל נאַטירליך און לייכט איינזאַפּען אין זיך די מאָדערנע אויפפאַסונגען פון מענשליכע רוחניות און גשמיות, ווי-אַזוי ער דאַרף זיך פורעמען און צופּאַסען צו די נייע ענטפּלעקונגען פון דעם מענשליכען גייסט און טעכניק, וואָס וועט איהם העלפען צו שטעלען זיך פעסט אויף די פיס, צו ווערען אַזויצואָגען, דער ריכטיגער „בר מצוה" — אחריות'דיג, פּראָדוקטיוו, זעלבסטשטענדיג.

טראַכט מען אין פוילען וועגען פערשידענע טיפּען שולען; וועגען דער בעלגישער, שווייצאַרישער, וועגען דער פראַנצויזישער נייער שול, אָדער וועגען דער אַמעריקאַניש-ענגלישער - דאַלטאָנישער-שול, אָדער וועגען דער עסטרייכיש-דייטשער אַרבייטס-שול. מען וועגט און מען מעסט אַלע פאַר'ן און נעגענס, מען ישוב'ט זיך, מען איבערלייגט זיך, וואָס פאַר אַ מין שול מען דאַרף בעסער קולטיווירען אויף אונזער באָדען, און עס איז דאָך טאַקי קיין חידוש נישט, וואָס וועגען דעם ווערט אַזוי פיל געזאָרגט, וואָרום סוף-כל-סוף, פערברענגען דאָך אונזערע קינדער אַ פערטעל צייט פון זייערע יונגע יאָהרען אין די ווענד פון דער בילדונגס-און-דערציהונגס-אינסטיטוציע, און וועגען דעם מוז געזאָרגט ווערען.

זוכען, אַלזאָ, זוכט מען. די נייע שול אָבער אין פוילען האַלט ערשט אין ענטשטיין, און בעשאַפען ווערען, און דעריבער ברענגט זי אונז אָפט אונאָנגענעהמע סיורפּריזען:

אַזוי, למשל, איז די ברייטע עפענטליכקייט נעווען אויפגערודערט אין סוף פונ'ם פערגאַנגענעם שול-יאָהר צוליב די שאַרפע קאָנפליקטען, וואָס זענען פאָרגעקומען צווישען די תלמידים און די לעהרער: צוליב די פיל זעלבסטמאָרדען צווישען די שילער, און צוליב די מאָרדען.

אין דער דאָזיגער פּלאָג זעבען שולדיג — דאָס איז פאַר אונז קלאָהר — די נישט-צוגעפּאַסטקייט פון דעם איצטיגען דערציהער צו דעם איצטיגען תלמיד, ובפרט טאַקי דערפון, וואָס דער לעהרער גופא איז נישט תמיד, ווי געהעריג קוואַליפיצירט און דערצויגען, ער זאָל מיט דער גאַנצער אחריות קאָנען פערנעהמען זיין אַמט.

ווי געזאָגט, איז עס אָבער אַן'איבערגאַנגסזאַך, און די עיקר-סבה איז, וואָס דאָס שול וועזען געפינט זיך נאָך אין אַן'עמבריאָנאַלען מצב, און ווערט געקירצוועט אָפט פון דעם פרימיטיווסטען קולטור-פאַקטאָר — פון דעם נאַציאָנאַל-שאָוויניזם.

איז עס טאַקי נישט בוט — נישט צייטמעסיג, ענטשפּרעכט נישט די האָפענונג אויף דער דערציהונג פון אַ בעסערען ריינערען מענש...

ווי איז אָבער דער דין, אַז ביי אונזערע אייגענע „חכמים ונבונים" האַלטען נאָך ביי די צוויי עקסטרעמען, ביי דעם בלק-קאַנטשיק פון איין זייט, און ביי דעם ספרדישען אָך-קוצץ פון דער אַנדערער זייט, און פון דעם בלוטיגען, לעבעדיגען, ממשות'דיגען געגענוואַרט האַלט עס ווייט?

תיקו, בלייבט אַ קשיא!

מ. ז.

Dr. RACHELA LEWI

ספּעצ. פאַר קינדער-קראַנקהייטען

פאַנסקאַ 24, טעל. 42-72

נעמט אָן פון 2 ביז 4 נאָכמיטאָג.

35 מינוט אויף דריי.
דער מאָמענט פון אונטערשרייבען דעם קעלאָג-פּאַקט

(קאָרעספּאָנדענץ פון פּאַרי).

דעם 27. אויגוסט האָט פּאַריז איבערגעלעבט אַ היסטאָרישען טאָג. זייט דער ראַטיפיקאַציע פונ'ם ווערסאַילער טראַקטאַט איז אין אויסערן-מיניסטעריום נישט פאָרגעקומען אַזאַ פייערליכע צערעמאָניע, די וועניגע גליקליכע, וועמען ס'איז געלונגען אַריינצודרינגען אינ'ם זייגער-זאַל, וועלען וואַרשיינליך קיינמאָל נישט פערגעסען די מינוטען, ווען דער קאַלך בלייכער שטרעזעמאַן האָט דער ערשטער אונטערגעשריבען דעם אַקט, וואָס ערקלערט דעם קריג אויסער'ן געזעץ.

*

בייצוואוינען די צערעמאָניע איז אָנגעקומען נישט לייכט. דער נעואַנדער-זאַל, וואָס איז בעשטימט געוואָרען פאַר דער פּרעסע, איז גאַנץ קליין און נעהמט אַריין קוים 150 מאַן, און שוין אַ וואָך פאַר'ן בעשטימטען טאָג זענען שוין אין מיניסטעריום געווען 600 פערלאַנגען פון זשורנאַליסטען, 40 פראַנצויזישע זשורנאַליסטען, 20 פאָטאָגראַפען, און 20 קינאָ-אַפּעראַטאָרען האָבען בעקומען איינטריטס-קאַרטען אין דער ערשטער רייה זענען געבליבען 40 פרייע פּלעצער אין... 520 בעלנים אויף זיי.

פון פּראָג זענען מיט בענעשען געקומען 10 ספּעציעלע קאָרעספּאָנדענטען. פון זיי האָבען בלויז 2 זיך אַריינגעקריגען אין זייגער זאַל. די ענגלענדער האָבען געשטורעמט! „טיימס" האָט בעקומען אינגאַנצען 1 פּלאַץ. דער פאָרשטעהער פון דער גרעסטער פראַנצויזישער צייטונג מיט אַ מיליאָן טיראַזש האָט בעקומען אַ בילעט ערשט נאָך אַן'אינטערווענץ ביי בריאַנ'ען.

*

פון אינדערפריה האָבען איבער דער געביידע פון אויסערן-מיניסטעריום געפלאַטערט די פאָנען פון אַלע מלוכות, וואָס שטעהען אין דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען מיט פראַנקרייך. צום ערשטען מאָל אַנב האָט מען געזעהען די רויטע פאָהן מיט אַ האַמער און סערפּ און אויפ'ן קוויסט-פּאָסאַד — די דייטשע פאָן. ס'האָבען זיך פערשפרייט קלאַנגען, אַז די קאָמוניסטען גרייטען זיך צו עפּיס אַ דעמאָנסטראַציע. די פּאָליציי האָט אַרעסטירט מיט אַ טאָג פריהער 53 מאַן. אינ'ם טאָג פון דער פייערליכקייט האָט מען צו דער געביידע קיינעם נאָהענט נישט צוגעלאָזט.

די ערשטע קאָנטראָל איז ביי די קראַטען, די צווייטע ביי דער פּאַראַד-טיר.

דער זייגער-זאַל האָט שוין זיין געשיכטע, דעם 18. יאַנואַר 1919 האָט פּואַנקאַרע לעבען, וועלכען ס'איז געזעסען ווילסאָן, קלעמאַנסאָ און לאָיד דזשאָרזש געעפענט דאָ די זיצונגען פון דער שלום-קאָנפערענץ. שפּעטער איז דאָ ראַטיפיצירט געוואָרען דער ווערסאַילער שלום-טראַקטאַט, איבעראַל ריוואַנעס, גאָבעלינען, קרישטאַל-שפּיגלען, געגילטע מעבעל, צעהן רייהען שטולען פאַר די 73 אייאַנגעלאַרענע, און מיטען זאַל — אַ קליין טישעל, אויף וועלכען די דעלעגאַטען דאַרפען אונטערשרייבען דעם קעלאָג-אָפּמאַך.

*

35 מינוט נאָך צוויי דעם זייגער. פון נעואַנדרטען זאָל הערען זיך אַפּלאָדיסמענטען. אין דער בעגלייטונג פונ'ם צערעמאָניע-מייסטער געהט אַדורך קעלאָג ער געהט אַריין אין בריאַנס קאַבינעט. נישט קוקענדיג אויף זיין עלטער איז ער פריש, מיט אַ פייערל אין די אויגען. ערשט נעכטען האָט ער געוואוינען אַ פּאַרטיע אין גאָלף און האָט געמאַכט אַ שפּאַציר פון 8 קילאָמעטער.

ווייטערע אַפּלאָדיסמענטען — ס'בעווייזט זיך שטרעזעמאַן, ער איז שטאַרק אויסגעמאַטערט און בלאַס. טריט ביי טריט בעגלייט איהם זיין אַרצט, וואָס לאָזט איהם נישט רויכערען, רעדען, דענערווירען זיך, ראַכט זיך, אַפילו — עסען די דעלעגאַטען זאַמלען זיך ביסלעכווייז צוזאַמען אין דער ערשטער רייה זיצט פּואַנקאַרע און ווילט מיט אַ שמועס די פרוי קעלאָג, דער אַמעריקאַנער געזאַנדטער אין פּאַריז מאַראָן העריק רעוואַנזשירט זיך מיט פרוי אַנקאַרעס פרוי. דאָ זעהט איהר דעם סענאַט-פרעזידענט דומער, אַלע מיניסטאָרען, אָט קומט צולויפען אין איילעניש דער קריגס-מיניסטער פּענלעווע — ר'האָט פערשפּעטיגט און איז געקומען נישט אין ווייט אַנצוג, נאָר געקליידעט עפּיס אַ גרויען, פּענלעווע איז אָבער בעקאַנט מיט זיין צושטרייטקייט און מ'איז עס איהם מוחל.

די נעשפּרעכען ווערען שטילער, דער זייגער שלאָגט אָפּ דריי מאָל. די טירען פון בריאַנס קאַבינעט טוען זיך אַנ'עפען. ס'בעווייזט זיך אַ שווייצער אין אַ דרייקאַנטיגען הוט מיט אַנ'אַלעבאַרדע. נאָך איהם געהען פּאָליציי-קאָמיסאַרען אין פראַק מיט זילבערנע קייטען און נאָכדעם — די דעלעגאַטען, אין דער ערשטער רייה — בריאַן, קעלאָג און שטרעזעמאַן.

די פייערליכע גרופּע געהט לאַנגזאַם אַדורך די ראָטאָנדע, לענג אויס דעם שלום-זאַל און קומט אַריין אינ'ם זייגער-זאַל, דער עולם הויבט זיך אויף פון די ערטער. דער שווייצער גיט אַ קלאַפּ מיט דער אַלעבאַרדע אין דער פּאָדלאָגע, ס'צינדען זיך אָן די רעפלעקטאָרען, אַ טויט-שטילקייט בעהערשט דעם זאַל. מ'הערט נאָר ווי ס'קלאַפּען די פאָטאָגראַפישע אַפּאַראַטען און ס'זשושען די קינאָ-אַפּאַראַטען.

די דעלעגאַטען פערנעהמען די ערטער: אין מיטען — בריאַן, רעכטס פון איהם שטרעזעמאַן (דייטשלאַנד) הימאַנס (בעלגיען) גראַף מאַנצאָני (איטאַליען) א. אַז. וו.

צווישען די זשורנאַליסטען און פאָטאָגראַפען, וואָס האָבען פערנומען די ערשטע רייהען, הויבען זיך אָן קריגערייען פאַר די ערטער, ווען ס'ווערט שטיל, הויבט אָן בריאַן זיין גרויסע רעדע. בריאַן איז בעקאַנט אַלס גלענצענדער רעדנער און ער אימפּראָוויזירט אַלע מאָל זעהר געלונגען. דאָ האָט ער צום ערשטען מאָל געלייענט זיין רעדע פון פּאַפּיר, אַ רעדע, וואָס ער האָט פון פריהער אויס צונגעריט און אפילו איבערזעצט אויף ענגליש. און מ'דאַרף פעסטשטעלען, אַז ער אימפּראָוויזירט בעסער, ווי ער לייענט.

*

קאַמערלינק האָט פערענדיגט די ענגלישע איבערזעצונג פון דער רעדע, בריאַן הויבט זיך אויף און ערקלערט כ'לעג פאָר צוצוטרעטען צו דער צערעמאָניע פון אונטערשרייבען.

די זשורנאַליסטען זענען אַביסעל ענטוישט: מ'האָט געהאָרט אַז קעלאָג'ס אַ רעדע, ער האָט אָבער בעשלאָסען נישט צו האַלטען קיין רעדעס, אויפ'ן קליינעם טישעל לעגט מען אַרויף דעם אָפּמאַך וואָס איז אָפּגעדרוקט אויף פּערגאַמענט, און איז שוין פון פריהער אויס פערזעהען מיט שטעמפּלען פון 15 מלוכות. דער היסטאָרישער דאָקומענט איז איינגעבונדען אין אַ גרינעם לעדער מיט בעגילטונג. דער צערעמאָניע-מייסטער שטעלט אויפ'ן טיש דעם טינטער, וועלכען מ'האָט בענוצט מיט 150 יאָהר צוריק ביים אונטערשרייבען דעם ערשטען פראַנצויזיש אַמעריקאַנישען פריינדשאַפטס-אָפּמאַך, זייט דאַן שטעהט דער טינטער אויפ'ן טיש פון יעדען פראַנצויזישען אויסערן-מיניסטער, לעבען טינטער ליגט מען אַוועק די שווערע גאָלדענע פעדער, וואָס די קאָמונאַל-מאַכט פון האַוור האָט געשאָנקען קעלאָג'ן.

בריאַן הויבט אָן לייענען דעם ערשטען פּונקט פונ'ם אָפּמאַך: דער פּרעזידענט פון דייטשלאַנד פּרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאַטען א. אַז. וו. דער איבערזעצער לייענט דעם ענגלישען טעקסט און דער צערעמאָניע-מייסטער רופט אויס!

אויסערן-מיניסטער פון דייטשלאַנד!

שטרעזעמאַן ווערט בלאַס און געהט צום פּאַקט. די גאָלדענע פעדער שרייבט נישט, ער פיהרט מיט דער פעדער נאָכאַמאָל, פיהרט אויס געניי „גוסטאַוו שטרעזעמאַן" שטעהט אויף רייבט אָפּ די טראָפּענס שווייס פון שטערן און ביי אַפּלאָדיסמענטען קערט ער זיך אום אויף זיין אָרט.

ס'קומט אָן קעלאָג'ס רייה זיין האַנט ציטערט.

הימאַנס נעהמט די פעדער אין האַנט אַזוי פאָרזיכטיג, ווי דאָס וואָלט געווען דינאַמיט, וואָס קען אויפרייסען, דער פערטער שרייבט אונטער בריאַן, מ'אַפּלאָדירט איהם זעהר לאַנג און ער זשמורעט די אויגען אונטער דעם שאַרפען ליכט פון די פּראָזשעקטאָרען.

ווען אַלע דעלעגאַטען האָבען שוין אונטערגעשריבען, האָט דער זייגער געשלאָגען פיר. די צערעמאָניע איז פערענדיגט, בריאַן קוקט זיך איבער מיט קעלאָג און שטרעזעמאַנען און אַלע דריי הויבען זיך אויף פון טיש, דער שווייצער טוט אַ קלאַפּ מיט דער אַלעבאַרדע און די דיפּלאָמאַטען פערלאָזען לאַנגזאַם דעם זאַל.

די פּראָזשעקטאָרען ווערען אויסגעלאָשען, די איינגעלאַדענע לאָזען זיך אין בריאַנס קאַבינעט וואו ס'איז שוין סערווירט טיי. פון נאָם הערען זיך „הוראַ" געשרייען. דאָס בעגריסען די פּאַריזער דעם ערשט נישט לאַנגינגען שונא — שטרעזעמאַן, וועלכער פאָהרט אָפּ אין דער דייטשער געזאַנדשאַפט.

י. ס—א.

ווי ניו-יאָרק ווערט די שענסטע שטאָט אין דער וועלט

פון אַ גלאַנץ.

ווען אַ נייער מענש קומט קיין ניו-יאָרק, איז דער ערשטער איינדרוק וואָס ער בעקומט — אַ צוטומלטער. עפּעס זעהט ער, אַז מען האַלט אין איין בויען. ניו-יאָרק האָט ליב צו בויען, כסדר ווערען געביידעס אַראָפּגעריסען און אויפגעשטעלט. דער ברוק איז אין אַ סך גאַסען אויפגעבראָכען. מען בויערט טונעלען הינטער די הייזער און גאַסען, מען לעכערט דורך נייע אונטערערדישע וועגען פאַר סאָבוויים.

נאָר געבויט, נאָר געשאַפען, נאָר געריסען זיך צום הימעל.

עס נעהמט אַ צייט ביז וואַנען מען געוואוינט זיך צו צו די ליניעס פון ניו-יאָרק, צו דער שעהנקייט פון ניו-יאָרק.

אין די לעצטע 10—15 יאָהר איז אויסגעוואַקסען אַ מין נייע אַרכיטעקטור. דער „וואָלקענקראַצער" איז געוואָרען אַ בילד פון שעהנקייט. ווען מען הערט אויף בעאומרוהיגט צו ווערען פון דער נ'יטינקייט צו פערדרייסען דעם קאָפּ אַרויף, אין דער הייך; ווען מען גרינט זיך אויס געניגג, אַז מען צעהלט שוין נישט די צאָהל עטאַזשען ביז דער קאַרק הייבט אָן וועה צו טאָן — דאַן דערזעהט מען פאַר זיך די אונגעוועהנליכע, נייע און גראַנדיעזע שעהנקייט פון דער ניו-יאָרקער פּאַנאָראַמע.

אָט נעהט אַרויס אויף דער 42-טער גאַס. פון לעקסינגטאָן עוועניו ביז דער זיבעטער וועט איהר זעהן אַ צאָהל געביידעס וואָס פאָרען זייערע קעפּ אין די וואָלקענס. „וואָלקענקראַצערס" — יעדעס איינע הויז. אָבער וואָס פאַר אַ וואונדערשענע „קראַצערס"! דערהאָטעל קאָמאָדאָר, דאַן דער גרענד סענטראַל סטיישאָן, דאַן די נייע טשיינין-געביידע מיט 56 שטאָק, דאַן די נייע ריינאָלדס-געביידע, וואָס איז העכער פון דער וואָלוואָרט. כאַפּט אַ קוק אויף דער ביבליאָטעק — אַ מוסטער פון מאַסיווער אַריסטאָקראַטישער שעהנקייט — און קוקט ווייטער, געביידעס לופטיגע, הויכע, עפּעס מוזיקאַלישע, ווי נריכישע געטינגען, שלאַנקע און לאַנגפיסיגע. און צו גלייכער צייט — אַ פערשייטקייט דער גייסט פון דער נייער וועלט, פון אַמעריקאַ, פון ניו-יאָרק, דער גייסט אויך פון נרושאַ.

אָדער קוקט זיך צו צו דעם וואונדער פון אַרכיטעקטור, וואָס הייסט שעלדאָו האָטעל, אויף לעקסינגטאָן לעבען דער 47-טער. אָדער אויף דעם ריקדטורעם — פּאַרק עוועניו און 57-טע. וואונדערבאַרע ליניעס. מערקווירדיגע געביידעס.

נעהט אויף מעריסאָן סקווער. זעהט די פּשוט'ע ליניע פון דער מעטראָפּאָליטען געביידע. אַ וואונדער פון צעמענט און אייזען שניידט זיך אין רוים אַריין, אין דער לופט אַריין, און פליהט אייך נאָך. אויפ'ן אָרט פון דעם אַלטען מעריסאָן סקווער גאַרדען — אַ נייע פּראַכט פון שטיין און שטאָל — נאָך אַ געביידע פאַר אַנ'אינשורענס-קאָמפּאַניע.

אָדער נעהט אויף דער פּלאַזאַ, ביי דער 57-טער עוועניו און 57-טער גאַס. דאָרט אין דעם סקווער שטעהט שוין לאַנג אַ מעכטיגע געביידע, דער פּלאַזאַ האָטעל. שעהן און שטאַרק. אָבער געגענאיבער האָט מען אין די לעצטע פאַר יאָהר אויסגעבויט צוויי נייע געביידעס, העכערע, לופטיגערע, גראַנדיעזערע, און דער פּלאַזאַ האָטעל האָט פערלוירען אַ העלפט פון זיין שעהנקייט. געבליבען איז בלויז אַ שווערע אימפּאָזאַנטקייט.

זענט איהר אַמאָל אָנגעקומען אין ניו-יאָרק האָפען פאַרנאַכט, ווען די טורעמס פון לאָור בראָדוויי האָבען זיך געצונדען מיט טויזענדער ליכטער? אַ פאַנטאַסטישע וועלט אַנטפּלעקט זיך פאַר אייך, פאַנטאַסטיש און אומרעאַל אין אויסזעהן — אַזוי פאַנטאַסטיש און אומרעאַל, ווי דאָס עשירות וואָס געפינט זיך הינטער די שויבען, ווי די זעהונגען וואָס דער נאָמען וואַל-סטריט רופט אַרויס.

אויב אייך איז נישט בעשערט געווען אַריינצוקומען אין ניו-יאָרקער האַפען אין אָט אין דער שעה, פאָהרט זיך דורך אויף מאַנהעטען-בריק און קוקט צוריק — אַזוי אַ פינף אַ זיינער פאַרנאַכט ווינטער-צייט. איהר וועט דאַן אויך האָבען נענוג געלעגענהייט צו בעוואונדערען די צויבערליכע שעהנקייט פון ניו-יאָרק.

דאָס אַלץ האָט אויפגעטון די „נייע אַרכיטעקטור", די וואָס איז קוים אַלט אַ צוויי צעהנדליג יאָהר.

אַמעריקע איז לאַנג נישט געווען אָריגינעל אין קונסט-זאַכען. אויך אין דער אַרכיטעקטור. מען האָט נאָכגעמאַכט אייראָפּעאישע מוסטערן. און עס איז אויסגעאַרבייט געוואָרען אַ פריקרער שאַבלאָן. די באַנקען האָט מען געבויט לויט'ן מוסטער פון אַלטע גריכישע טעמפּלען. אַ גרויסער, ברייטער פּאַסאַר פון דרויסען, מיט שווערע ווילען פון מאַרמאָר בעפּוצט מיט גאָלד. אינעווייניג — אויך מאַרמאָר, גאָלד, מאַרמאָר, גאָלד. מען איז געווען, ווי אויפגעקומענע גבירים און כסדר זיך געפּוצט אין רייכקייט. עס זאָל נאָר פינקלען, עס זאָל נאָר בלישטשען. פון דעם שטאַנדפּונקט געפעלט מיר, למשל די ניו-יאָרקער צענטראַל-ביבליאָטעק מעהר, ווי אַלע אַנדערע, וואָס איך האָב געזעהן. שיקאַגאָ שטאָלצירט מיט איהר ביבליאָטעק; באָסטאָן, מיט איהרער — פאַראַן דאָרט סאַרדזשענטס בילד מיט די נביאים, וואַשינגטאָן — מיט דער „קאָנגרעשאָנעל לייבררי".

(ווייטער זעה ד-טע זייט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

3 מאנטאג — יח אלול תרפ"ח

סעפטעמבער

זון-אויפגאנג 4.49
זון-אונטערגאנג 6.25

פעראָרדנונג וועגן אָוונט-דערגענצונגס-קורסען פאַר יוגענדליכע אַרבייטער.

(מ) אין שטאָט זענען אויסגעקלעפּט פּלאַקאַטען מיט פאָלגענדען אינהאַלט:

בעקאַנטמאַכונג.

אויפ'ן סמך פון אַרטיקעל 9 פונ'ם געזעץ פון צווייטען יולי 1924 י., וועגען אַרבייט פון יוגענדליכע און פרויען (דז. אוסט. ר. פּ. נומ. 65. פּאָז. 686 1924) און אַרט. 117 און 118 פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה-פּרעזידענט פון 7. יוני 1927, וועגען אינדוסטרי-געזעץ (דז. אוסט. ר. פּ. נומ. 53 פּאָז. 468 פון 1927 י.) ווי אויך אויפ'ן סמך פון 3 פּאַראַגראַף פון דער פעראָרדנונג פון אַרבייטס-מיניסטער, מיט'ן הסכם פון בילדונגס-מיניסטער פון 31 דעצעמבער 1924 י. (דז. אוסט. ר. פּ. נומער 4, פּאָז. 40 פון 1925) וועגען דער אויספיהרונג פון שול-צוואַנג דורך די יוגענדליכע, ווערט פעראָרדענט אויפ'ן שול-יאָהר 1928/9, פאָלגענדעס:

1) יוגענדליכע פון ביידע געשלעכטער, אין עלטער פון 15 ביז 18 יאָהר, וועלכע אַרבייטען אין דער אינדוסטריע, ביי האַנדווערק אָדער האַנדעל, אַלס לערן-יונגלעך, טערמינאַטאָר'ן אָדער פּראַקטיקאַנטען, זענען פערפּליכטעט צו בעזוכען די שטאָטישע צובילדונגס-שולען, אויב זיי אַרבייטען אין די פאַכען, וועגען וועלכע עס רעדט דער 2-טער פּאַראַגראַף פון דער דאָזיגער פעראָרדנונג:

2) דער צובילדונגס-פליכט, וועגען וועלכען עס רעדט זיך אין פּאַר. 1 פון דער דאָזיגער פעראָרדנונג אונטערליגען די האַנדווערקער-יוגענד, וועלכע אַרבייט:

א) אין דער בוי-גרופּע: דעקער'ס, טעפּער'ס, שטיינהאַקער'ס, לאַקירער'ס, מאַלער'ס, מויערער'ס, קריצלער'ס, ברונעם-אַרבייטער, גלעזער, שטוקאַטאָרן און אויווען-מאַכער.

ב) אין האָלץ-אַרבייטען: בעדנער, סטאָלער, ראָד-מאַכער, קאָרב-פלעכטער, שניצער, טשעשלער, טאַפּעצירער און דרעקסלער.

ג) אין טעקסטיל-אַרבייטען: באַנדאַזשען-מאַכער, היטעל-מאַכער, קאַפּעלוש-מאַכער, שניידער, שטריקמאַכער, וועש-נייהער'ס, האַפּטער'ס, מאָדיסטקעס, שטרימפּען-מאַכער, הענדשקע-מאַכער, נייטאָרינ'ס און טריקאָט-אַרבייטער.

ד) אין לעדער-אַרבייטען:

ווייס-לעדער-אויסאַרבייטער, כאָלעווע-מאַכער, גאַרבער, קאָמאַשענשטעפּער, הענטשקע-נעהער, רימערעס, זאַטלערס און שוסטער.

ה) אין מעטאַל-אַרבייטען: בלעכער'ס, בראָנזאַרבייטער, קעסעל-מאַכער, שמידען, מעכאַניקער, מעשענגיסער, מעסער-אַרבייטער, מעטאַל-גיסער, פיילענמאַכער, שלאָסער און דרעקסלער.

ו) אין דעקאָריר-אַרבייטען: יובילערען, פּאָטאָגראַפיסטען, זייגער-מאַכער און גאָלדשמידען.

ז) אין גראַפישע אַרבייטען: דרוקער, איינבינדער, ליטאָגראַפען און זעצער.

ח) אין דערנעהרונגס-אַרבייטען: צוקערמאַכער, קאָכמייסטער, מיהל-אַרבייטער, בעקער, לעקעכבעקער, קצבים און וואורשטענמאַכער.

ט) עלעקטראָטעכניקער און עלעקטראָמאָנטערס און

י) פריזיער, ראַזירער און פּערוקענמאַכער, ווי אויך די יוגענדליכע, וועלכע אַרבייטען אין האַנדעל און אינדוסטריע, אַלס: וועבער, האַנדעלס, אָדער ביוראָ - פּראַקטיקאַנטען, געוועלב-שטעהער, פערקויפער א. אז. וו.

3) אויפ'ן סמך פונ'ם אַרטיקעל 117 און 118 פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה-פּרעזידענט פון 7-טען יוני 1927, ווי אויך אויף דעם אויבען-ציטירטען 2-טען פּאַראַגראַף פון דער אויבענדערמאָנטער פעראָרדנונג פון מלוכה פּרעזידענט פון 31. דעצעמבער פון 1924 י. אונטערליגען דעם צובילדינגס-פליכט די יוגענד, וועלכע אַרבייט אין די דערמאָנטע בערופען, וואָס האָבען פּאַראַיאָהרען בעזוכט די צובילדונגס-שולען און האָבען זיי נישט געענדיגט, ווי איינגעשריבענע, ווי אויך די יוגענדליכע פון אַנדערע בערופען, וועלכע מעלדען זיך פרייוויליג אין די צובילדונגס שולען, כדי זיך צו לערנען.

(4) די איינשרייבונגען אין די שטאָדטישע צובילדונגס-שולען, וועלען פאָרקומען פון דעם דריטען ביז'ן 8-טען סעפּטעמבער איינשליסליך, אין די שעה'ן פון 6–8 אין אָוועגד, לויט פאָלגענדען סדר:

א) פאַר די אַרבייטער אין בוי-אַרבייטער, אויף אַנדזשעיאַ 7,

ב) פאַר האָלץ - אַרבייטער — זאַוואַדזקאַ 42, זאַמענהאָף גאַס 38 און סאָסנאָוואַ 1.

ג) פאַר טעקסטיל-אַרבייטער, פאַר יונגלעך — אויף פּאָמאָרסקאַ 52, פּושציאַזד 77, פּיעטריקאָווער 249 און וואָלטשאַנסקאַ 21; פאַר מיידלעך — אַבראַמאָווסקאַ 22, אַנדזשעיאַ 24, צעגעלניאַנאַ 58, גדאַנסקאַ 29, גדאַנסקאַ 90, קאָנסטאַנטינער 37, נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 31 און נאַוראָט 12.

ד) פאַר לעדער-אַרבייטער — ריבנאַ 15, זשעראָמסקיעגאָ 36 און זשגאָוסקאַ 5.

ה) פאַר מעטאַל-אַרבייטער — אַבראַמאָווסקיעגאָ 3, קילינסקיעגאָ 150, קאָנסטאַנטינער 72, נאָוואָטאַרגאָוואַ 24, זשגאָוסקאַ 33, און שפּיטאַלנאַ 10.

ו) פאַר דעקאָריר-אַרבייטער — אַנדזשעיאַ 7,

ז) פאַר נאַהרונגס-מיטעל-אַרבייטער — וואָלטשאַנסקאַ 117, יוליושאַ 29 און אַלעקסאַנדראָווסקאַ 25.

ח) פאַר גראַפישע אַרבייטער — אַנדזשעיאַ 7.

ט) פאַר עלעקטראָטעכניקער — זשעראָמסקיעגאָ 115.

י) פאַר אינדוסטריע- און האַנדעל-אַרבייטער, פאַר יונגלעך. אויף אַלעקסאַנדראָווסקאַ 25, אַלעקסאַנדראָווסקאַ 121, יוליושאַ 29, קאָנסטאַנטינער 192/94, פּיעטריקאָווער 249, זשגאָווסקאַ 33, סקערנעוויצקאַ 3, סמוגאָוואַ 8, סאָסנאָוואַ 1, שפּיטאַלנאַ 10, ווידלענסקאַ 33/35, וואָלטשאַנסקאַ 21, קילינסקיעגאָ 109, סקערנעוויצאַ 3, פאַר מיידלעך — צעגעלניאַנאַ 3, קאַנטנאַ 7, קאָנסטאַנטינער 192/194, קשיענזשי-מלין 15, מיצקעוויטשאַ 7, נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 31, זשגאָווסקאַ 76, טעאָדאָרא 1 (ווידזעוו), ווידלענסקאַ 33/35 ווי אויך נאַוראָט 12.

יא) פאַר פריזיער-אַרבייטער — וואָלטשאַנסקאַ 117.

5) די לעקציעס אין די שטאָטישע צובילדונגס-שולען וועלען פאָרקומען: מאָנטאָג, דינסטאָג, מיטוואָך און דאָנערשטאָג, יעדע וואָך פון 6 ביז 9 אין אָוועגד און וועלען דויערען פון 1 סעפּטעמבער 1928 ביז דעם 1 יולי 1929.

6) אויפ'ן סמך פון די אויבענדערמאָנטע אַרטיקלען 117 און 118 פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה-פּרעזידענט פון 7 יוני 1927, ווי אויך די פּאַר. 5, 6, 7 פון דער מיניסטעריאַלער פעראָרדנונג פון 31 דעצעמבער 1924, וועגען דער אויספיהרונג פון שול-צוואַנג דורך די יוגענדליכע, זענען די אַרבייטס געבער, עווענטועל זייערע פערטרעטער מחויב: א) צו בעמיהען זיך, אַז די שילער זאָלען רעגולער בעזוכען די לעקציעס פון די צובילדונגס-שולען, ב) בעפרייען די שילערס אויף 8 שעה אין דער וואָך פון: זייער אַרבייט, אויב די לעקציעס אין די שולען קומען פאָר אין זייער אַרבייטס-צייט, ג) צורעכענען די צוואַנגס-לערן-שעה'ן פון די שילערס צו זייערע אַרבייטס-שעה'ן, ווי אויך צו קאָנטראָלירען, אויב די שילער בעזוכען רעגולער די שולען.

7) אויפ'ן סמך פון דער רעזיזיע פון לאָדזער שול-קוראַטאָריום, פערבייטען די צובילדונגס-שולען דעם אין שול-יאָהר 1928/29 דעם פאַך-צוואַנגס-צובילדונג פון דער פאַך-שולע ביים סליישער-צעך אין לאָדז אויף ראַדוואַנסקאַ 69.

8) פאַר עובר זיין אויף די פאָרשריפטען פון דער דאָזיגער פעראָרדנינג וועלען די אַרבייטס-געבער בעשטראָפט ווערען ביז 1000 זל. אָדער ביז 14 טאָג אַרעסט און די שילער ביז 100 זל.

רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1910.

(ש) היינט, מאָנטאָג דאַרפען זיך שטעלען צו דער רעגיסטראַציע אין לאָקאַל אויף פּיעטריקאָווער 212, די אַלע מאַנספּערשוינען, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1910, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 1. פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט, מיט די פאַמיליען-נעמען, וועלכע הויבען זיך אָן אויף די בוכשטאַבען:

H. Ch. I. J. K. L. Ł.

און די וואָס וואוינען אין שטח פון 7. פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען, וועלכע הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

G. H. Ch. I. J. K. L.

(ב) מאָרגען דאַרפען זיך צושטעלען אין דער מיליטעריש-פּאָליציייאישער ביוראָ אויף פּיעטריקאָווער 212 אַלע מאַנסלייט, וועלכע זענען געבוירען אין 1910, און וואוינען אויפ'ן שטח פון 1-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען, וועלכע הייבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

M. N. O. P. R. S.

און די, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען, וועלכע הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

L. Ł. M. N. O. P.

די וואַהלען צו דער קר.-קאַסע.

די ערשטע וואַהל-מיטינגען.

דעם פערגאַנגענעם שבת האָט דער „פּועלי-ציון"-וואַהל-קאָמיטעט איינגעאָרדענט די ערשטע צוויי וואַהל-מיטינגען צו די קראַנקען-קאַסע-וואַהלען. איין מיטינג איז פאָרגעקומען אין דער פריה אין קינאָ „ווענוס", דער צווייטער מיטינג נאָכמיטאָג אין זאַל איירעפּייסקי.

פאַר אַ גרויסען עולם אַרבייטער האָבען די ה"ה סטאָלאַרסקי, ציטרינאָווסקי, באָראָכאָוויטש און בראַנד אַרומגערעדט די בעדייטונג פון דער קראַנקען-קאַסע פאַר דער אַרבייטערשאַפט, אָנווייזענדיג דערביי די אַלע פעהלערן פון געזעץ און פון דער פיהרונג אין דער קראַנקען-קאַסע.

בעזונדער האָבען זיך די רעדנער אָפּגעשטעלט אויף די פאָדערונגען, וואָס די „פּועלי-ציון" שטעלען אַרויס ביי די וואַהלען אין ראַט פון דער קראַנקען-קאַסע.

אויף די מיטינגען איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע בעת די וואַהלען צו שטימען פאַר „פּועלי-ציון".

פון בעקער-מייסטער-פעראיין.

דאָס פּרעזידיום פון בעקער-מייסטער-פעראיין האָט זיך קאָנסטיטואירט אויף פאָלגענדען אופן: פּרעזעס- ש. ל. ראָטענבערג, וויצע-פּרעזעס — וו. י. ווייגבערג, סעקרעטאַרען — א. גראָדניעווסקי און י. קירשבוים און אַלס קאַסיר — ב. שקלאַרוש.

אין די אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(2) ג. אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצער 50), ק. כאָנדזשינסקי (פּיעטריקאָווער 164), וו. סאָקאָלעוויטש (פּשעיאַזד 19), ר. רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 26), י. זונדעלעוויטש (פּיעטריקאָווער 25), מ. קאַספּערקעוויטש (זגערזשער 56), און ס. טראַוואָווסקי (בזשעזשינער 56).

(—) נישט לאַנג צוריק האָט דאָס וואַרשעווער קרייז-געריכט בעשטראָפט אַ געוויסען ש. סל. וועלכער האָט אַרויסגעלאָזט פּאַלסיפיקאַטען פון דער זוך-פּאַסטאַ „דאָבראָלין" אונטער'ן נאָמען „דאָלאָרין" אין אַ זעהר ענליכער פּאַקונג פון „דאָבראָלין".

פאַר דער אומעהרליכער קאָנקורענץ, איז דער דערמאָנטער ש. סל. בעשטראָפט געוואָרען מיט 5000 זל. און צוויי וואָכען אַרעסט ווי אויך צו בעצאָהלען דער פירמע „דאָבראָלין" אַנ'ענטשעדיגונג אין דער הויך פון 5 טויזענד זל.

וויכטיגע קאָנפערענצען וועגען פערבאָט פון דער נאַכט-אַרבייט

די זאַקסען-פאַבריקאַנטען ענטשיידען געגען פערבאָט.

(2) שבת איז פאָרגעקומען אין אַרבייטס-אינספּעקטאָראַט וויכטיגע קאָנפערענצען וועגען דער פראַגע פון איינפיהרען דעם פערבאָט פון נאַכט-אַרבייט אין די טעקסטיל-פאַבריקען אין לאָדז. דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט דער מיניסטעריאַל-ראַט זאַגראָדזקי.

די ערשטע קאָנפערענץ איז אָבגעהאַלטען געוואָרען מיט דער פערוואַלטונג פון דעם פערבאַנד פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע אין דער פּוילישער מלוכה.

פּרעזעס ד"ר בירערמאַן האָט ערקלערט, אַז די גרויסע טעקסטיל-אינדוסטריע האָט נישט קיין שום פאָרבעהאַלט בנוגע דעם איינפיהרען דעם פערבאָט פון נאַכט-אַרבייט. די אינדוסטריעלער האָבען אָנגעוויזען, אַז דאָס אַדורכפיהרען דעם פערבאָט וועט האָבען אַ גוטען איינפלוס אויף דער נאָרמאַליזירונג פון די בעציהונגען אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע. דאַן האָט מיניסטעריאַל-ראַט זאַגראָדזקי אויפגענומען אַ רעלענאַציע פון דער פערוואַלטונג פון פערבאַנד פון די זאַקען-אינדוסטריעלער מיט'ן פּרעזעס קאַנאַן אין דער שפּיץ.

די רעלענאַציע האָט ערקלערט, אַז דאָס סקאַסירען די נאַכט-אַרבייט, איז פאַר זיי אַ שטאַרקער קלאַפּ. זיי האָבען לעצטענס איינגעפיהרט, זעהר טייערע, אַזוי גערופענע „קאָטאָן-מאַשינען", וואָס מאַכען אין משך פון טאָג נאָר אַכט טוץ זאָקען, און כדי צו פערבילינגען די פּראָדוקציע, איז נויטיג די אַרבייט זאָל נישט איבערגעריסען ווערען. אין געגענפאַל וועלען ווי זיין געצוואונגען צו שליסען די פאַבריקען און קינדיגען די אַרבייטער.

צום סוף האָט נאָך די רעלענאַציע אָנגעווען, אַז אויב עס וועט איינגעפיהרט ווערען דער פערבאָט פון נאַכט-אַרבייט, וועלען זיי נישט קענען נעגוג ליפערען פאַר'ן איגערליכען מאַרק און דאַן וועט דער מאַרק פערפלייצט ווערען פון אויסלענדישע אויסאַרבייטונג און דאָס ליגט זיכער נישט אין די אינטערעסען פון דער מלוכה.

נאָך די אָבגעהאַלטענע קאָנפערענצען האָט מיניסטעריאַל-ראַט זאַגראָדזקי בעזוכט איינגע ווייגאָניע-פאַבריקען, און דאַן איז ער אָבגעפאָהרען צוריק קיין וואַרשאַ, וואו ער וועט אָבגעבען אַ בערוכט דעם אַרבייטס-מיניסטער.

———:o:———

אויסגעבראָכען אַ שרפה אין „זשלאָבעק" אויף טראַמוואַיאָוואַ 15.

(2) נעכטען זענען די פייערלעשער אַרויסגערופען געוואָרען צו צוויי שרפות.

אַרום צעהן אַ זייגער אינדערפריה איז פון אַ אומבעקאַנטע סיבה אויסגעבראָכען אַ שרפה אין די מאַגאַזינען פון בערעק גרילאַק, וואָס געפינען זיך אויף דער קאָנסטאַנטינער 89. אין די מאַגאַזינען האָט זיך געפונען גלאַזוואַרג, פאַרצעלאַן א. אז. וו. די אַרויסגערופענע פייער-לעשער האָבען די שרפה נאָך אַ צוויי שעה'דיגער ענערגישער רעטונגס אַקציע פערלאָשען. דער היזק איז אַ בעדייטענדער.

אַרום דריי אַ זייגער נאָכמיטאָג איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דעם ערציהונגס-הויז אין דעם אַזוי גערופענעם „זשלאָבעק" אויף דער טראַמוואַיאָוואַ 15. די שרפה איז אויסגעבראָכען אין דעם בנין, וואו עס האָט זיך געטרוקענט וועש. צוליעב פערסאָנאַל איז אויסגעבראָכען אַ געוואַלדיגע פּאַניק. די אַרויסגערופענע פייערלעשער האָבען דאָס פייער לאָקאַליזירט.

אַרום פינף אַ זייגער איז דאָס פייער פערלאָשען געוואָרען. עס איז פערברענט געוואָרען די גאַנצע וועש, וואָס האָט זיך געפינען אין דער טרוקעריי. ביים ראַטעווען די קינדער איז אויך שטאַרק אָבגעבריהט געוואָרען אויף די הענט און פּנים די 26-יעהריגע אַרבייטערין זאָפיאַ מינץ.

בע'גנב'עט אַ שוהל.

פון דער ווילקער שוהל זאַכאָדניאַ 56, זענען פערגאַנגענעם שבת-צו-נאַכטס אַרויסגע'גנב'עט געוואָרען 8 טלתים ווי אויך די עלעקטרישע לאָמפּען.

צוליעב דעם, וואָס לעצטענס חזר'ן זיך כסדר איבער די גנבות אין די הייגע שוהלען, פיהרט די פּאָליציי אַנ'ענערגישע אויספאָרשונג און עס איז צו האָפען, אַז די גנבים וועלען געפונען און בעשטראָפט ווערען פאַר'ן חלול-הקודש.

אַ אומגליקס-פאַל צוליעב אַ שטיקעל שאַלעכץ.

(ז) אויף זשעלאַזנאַ 2 האָט דער 45-יעהריגער יאַן אָלטשאַק זיך אויסגעגליטשט אויף אַ שטיקעל שאַלעכץ פון קאַרטאָפעל און אַראָפּגעפאַלענדיג פון די טרעפּען האָט ער זיך אַזוי שטאַרק צוגעקלאַפּט אַז דער שעדעל האָט איהם געפּלאַצט. מען האָט איהם איבערגעפיהרט אין שפּיטאָל, וואו ער איז אין אַ שעה אַרום געשטאָרבען.

קאָנפערענץ פון קליינהענדלער-פעראיינען וועגען האַנדעלס-קאַמערן און שטייער-ענינים.

לויט דער איניציאַטיוו פון דער צענטראַלע פון קליינהענדלער־פעראיין אין וואַרשא איז אויך אויף נעכטען אין לאָקאַל פון דער קליינהענדלער־באַנק (אַגראַראַוואַ 10) פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די קליינהענדלער־פעראיינען אין דער לאָדזשער וואָיעוואָדזטווע. צום צוזאַמענפאָהר זענען געקומען עטליכע און צוואַנציג דעלעגאַטען פון די שטעדט זגערזש, סילעץ, סלופּצי, אוניעוו, קאַליש, וויעלון, בזשעזשין, ראַדאָמסק און פּאַביאַניץ. פון לאָדז זענען געווען פערטרעטען דריי פעראיינען: פון אַגראַראַוואַ 10, פון זאַוואַדזקע 5 און פון ציגעל־נאַם 15.

די קאָנפערענץ האָט געוואָלט זיך פערנעהמען מיט אַ רייהע פראַגען, וואָס זענען פערבונדען מיט די בעפאָרשטעהענדע וואַהלען צו די האַנדעלס־קאַמערן און מיט פראַגען וועגען שטייערן און אינטערווענצען.

אין נאָמען פון דער קאָנפערענץ איז אָנגעקומען אַ מיטטיילונג, אַז קיין פערטרעטער פון דער צענטראַלע וועט נישט קומען און אַזוי ווי אויפ'ן צוזאַמענפאָהר וועט אַנוועזענד זיין אַ מיטגליעד פון דער צענטראַלע ה' העבער פון קאַליש, זאָל ער אויך פיהרען דעם פאָרזיץ. די דעלעגאַטען האָבען אָבער אַלס פאָרזיצער אויסגעוועהלט ה' ליבוש ראָזענבערג.

נאָכדעם, ווי ס'איז בעשטעטיגט געוואָרען די טאָג־אָרדנונג איז געהאַלטען געוואָרען אַ רעפעראַט וועגען די האַנדעלס־קאַמערן, זייער בעדייטונג און אויפגאַבען. די האַנדעלס־קאַמערן וועלען שפּילען זעהר אַ וויכטיגע ראָל אינ'ם לעבען פון סוחרטום און וועלען האָבען אַ שטאַרקען איינפלוס ביים רעדצידירען פון פערשידענע ענינים, וואָס זענען נוגע דעם סוחר'טום בכלל און די קליינהענדלער בפרט.

ס'איז אויך בעריכטעט געוואָרען, אַז אין לאָדז האָט זיך געבילדעט אַ צענטראַלער וואַהל־קאָמיטעט פאַר די וואַהלען צו די האַנדעלס־קאַמערן און אַז דער געמיינזאַמער קאָמיטעט פון די סוחרים און קליינהענדלער (יודישע און קריסטליכע) האָט זיך געאייניגט פּרינציפּיעל, אַז ס'דאַרף געשאַפען ווערען איין אַלגעמיינע ליסטע. נאָך אַ קורצען ויכוח איז די שטעלונג אַקצעפּטירט געוואָרען דורך דער קאָנפערענץ. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צום צענטראַלען וואַהל־קאָמיטעט צו־צוקאָאָפּטירען דריי פערטרעטער פון דער פּראָווינץ. די ה"ה העבער (קאַליש), וויו (פּאַביאַניץ) און בערגער (ראַדאָמסק). די דאָזיגע מיטגלידער דאַרפען זיך בעמיהען, אַז ביים צוזאַמענשטעלען די ליסטע פון די קאַנדידאַטען צו דער האַנדעלס־קאַמער זאָלען אויך בעריקזיכטיגט ווערען די יודישע קליינהענדלער פון דער פּראָווינץ.

נאָכדעם איז מען צוגעטראָטן צו דער פראַגע פון די שטייערן. די דעלעגאַטען האָבען זיך בעקלאָגט אויף דער שווערער שטייער־לאַסט, וואָס דריקט דעם יודישען קליינהענדלער בפרט אויף דער פּראָווינץ, און וואָס ברענגט פיל פון די קליינהענדלער צום אונטערגאַנג. ס'איז אָפט נויטיג אויפצוקלערען אין די אַמטען, ס'זענען נויטיג אינטערווענצען אין די צענטראַלע וואָיעוואָדזקע אינסטאַנצען א.אַ.וו. נאָך אַ לענגערען ויכוח איז בעשלאָסען געוואָרען צו בילדען אַ שטענדיגען צענטראַלען סעקרעטאַריאַט פאַר די ענינים פון די קליינהענדלער אין דער לאָדזשער וואָיעוואָדזטווע. אין סעקרעטאַריאַט זענען געוועהלט געוואָרען די ה"ה ל. ראָזענבערג, וואַלמאַן און ווייסמאַן (פון קליינהענדלער־פעראיין אַגראַראַוואַ 10), אַרוו. ווייצמאַן, כאַרי און קירשענבוים (פון קליינהענדלער־פעראיין זאַוואַדסקאַ 5), בערגער (נאָוואָראַדאָמסק), העבער (קאַליש) און גוטמאַן (וויעלון).

דער סעקרעטאַריאַט וועט האָבען דעם זיץ אין לאָדז, וועט ערלעדיגען פערשידענע אינטערווענצען און וועט אַרויסטרעטען אין פערשידענע פראַגען אַלס רעפּרעזענטאַנץ פון די קליינהענדלער אין דער לאָדזשער וואָיעוואָדזטווא.

אין אָוונד איז די קאָנפערענץ פערענדיגט געוואָרען.

פון דער ציוני. אָרגאַניזאַציע.

אויף דער לעצטער זיצונג פון היגען ציוניסטישען קאָמיטעט איז גענומען געוואָרען צו קענטעניש די מיטטיילונג פון צ. ק. פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, אַז לויט דער איניציאַטיווע פון לאָדזשער קאָמיטעט האָט ער בעשלאָסען צוזאַמענצורופען בקרוב קיין לאָדז אַ ציוניסטישע קרייז־קאָנפערענץ.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם הייניגען ליקווידיר־חודש פון דער שקל־אַקציע איז בעשלאָסען געוואָרען אויפצופאָדערען די מיטגלידער פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע צו נעהמען אַ ענערגישען אַנטייל אין דער אַרבייט פון פערשפּרייטען דעם שקל, כדי צו ערמעגליכען די ערפאָלגרייכע ליקווידאַציע פון דער אַקציע. עס איז אויך אויסגעהערט געוואָרען אַ בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון דעם רעכט־שוץ־ביוראָ, וואָס איז אויפגעעפענט געוואָרען ביי דער היגער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און עס איז מיט צופרידענהייט פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דאָס ביוראָ ענטוויקעלט זיך נאָרמאַל און, אַז נאָכדעם ווי דער ד"ר ראָזענבלאַט וועט צוריקקומען קיין לאָדז, וועט די טעטיגקייט פון ביוראָ בעדייטענד פערברייטערט ווערען.

נאָכדעם ווי עס זענען נאָך אויסגעהערט געוואָרען די קאָמוניקאַטען פון סעקרעטאַריאַט וועגען ציוניסטישער אַרבייט, איז בעשלאָסען געוואָרען אָבצולעגען דעם בעטראַכטען פון ביודזשעט־פּראָעליר־מינאַר פאַר'ן יאָהר תרפ"ט אויף די קומענדיגע זיצונג.

תשרי-אַקציע פון „קרן-קימת".

אין צוזאַמענהאַנג מיט די בעפאָרשטעהענדע ימים נוראים וועט אויך הייאָהר פאָרקומען די טראַדיציאָנעלע תשרי־זאַמלונגען לטובת דעם קרן קימת לישראל. די זאַמלונג הויבט זיך אָן די ערשטע טעג פון די וואָך און אין איהר וועלען זיך בעטייליגען די מיטגלידער פון די ציוניסטישע גרופּירונגען און יוגנט־אָרגאַניזאַציעס.

גלייכצייטיג הויבט זיך אויך אָן די ספּעציעלע זאַמלונג אונטער דער לאָזונג: אַנשטאָט ברכות צום נייעם יאָהר — לטובת דעם קרן־קימת. די זאַמלונג וועט פאָרקומען לויט בעזונדערע ליסטען און די נעמען פון די שפּענדער וועלען ווי יעדעס יאָהר פערעפענטליכט ווערען אין אַ ספּעציעלער רובריק ערב ראש־השנה אין די לאָדזשער יודישע ציטונגען.

די פריזירערס היטען אַליין אָפּ,
אַז מען זאָל נישט אַרבייטען אין זונטאָג.

(2) נעכטען אין דער פריה האָט אַ גרופּע פריזיערס זיך געווענדעט צום 11־טען פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט מיט דער בקשה וועגען מיטהילף ביים קאָנטראָלירען די פריזיר־אַנשטאַלטען, צי מען אַרבייט נישט אין דער פערבאָטענער צייט.

די רעוויזיע האָט פעסטגעשטעלט, אַז אין אַ סך אַנשטאַלטען קומט פאַר די אַרבייט ביי פאַרמאַכטע טירען. צו פעראַנטוואָרטליכקייט זענען צוגעצויגען געוואָרען אַ רייהע פריזיערס.

„אין אָרט".
אַלע טאָג — אַנשלאַגען.

די ערשטע פיער פאָרשטעלונגען פון דעם ערשטקלאַסיגען דערעפענונגס־פּראָגראַם א. נ. „האָטעל טערקאַליאַ" זענען אַדורך ביי אַ ריזיגען מאָראַלישען ערפאָלג.

וואָס שייך דעם מאַטעריעלען ערפאָלג, איז גענוג צו זאָגען, אַז דערווייל געהען די פאָרשטעלונגען ביי פערקויפטע זעלער: איבער דער קאַסע איז נעכטען אין עהרענכטען געהאַנגען דאָס צעטעלע „אַנשלאַג", און פיל הונדערטער מענשען זענען אַוועק אָהן בילעטען.

ביי די אויסגערוהטע, יונגע קינסטלער די אויסגעבעקטע נאָכ'ן שפּילען, געהט דאָס פּראָגראַם, ווי אַ מזמור, און די געזונדע פרעהליכע שטימונג גיט זיך טאַקי איבער דעם עולם אין זאַל, וואָס פרעהט זיך מיט יעדען נומער בעזונדער, און האַלט אין איין אַרויסרופען זייערע בראַוואָרישע, פונאַנדערגעשפּילטע אויספיהרער.

צו וואָס דאַרף ער אַ דירה,
אַז דאָס ווייב איז איהם קראַנק און דאָס קינד איז איהם געשטאָרבען?
אַזוי טענה'ט אַ ווירט און וואַרפט ביינאַכט אַרויס דעם לאָקאַטאָרס דלות אויף דער גאַס.

אויף וואָלבאָרסקאַ 30, אין דער אָפיצינע אויפ'ן דריטען שטאָק, אין אַ שטיבעל ד' על ד' מיט וועלכען מ'קען סוכות יוצא זיין אַנשטאָט אַ סוכה, ווייל נישט בלויז וואָס דורכ'ן סופיט קוקען אַריין די שטערען, נאָר אויך די לבנה און פון צייט צו צייט — אויך דער רעגען, וועלכער קומט אומגעבעטען [illegible] און דעם דלות — אָט אין דעם שטיבעל האָט יאָהרען־לאַנג געוואוינט ה. יעקב קרעל מיט זיין ווייב דבורה און אַ קליין קינד.

די פרוי קרעל איז דאָרט, אין דער וואוינונג קראַנק געוואָרען אויף שווינדזוכט און האָט געמוזט זיך „איבערציהען" אין שפּיטאָל, קיין באַיגי און לעצטענס איז זי געלעגען חדשים־לאַנג ביי פּאָזנאַנסקי'ן אין שפּיטאָל.

פערגאַנגענעם דינסטאָג איז דער פאַמיליע קרעל, אין אַננע־מאַריע שפּיטאָל געשטאָרבען אַ קינד און ה' קרעל האָט זיך אַוועקגעזעצט שבעה. און פרייטאָג האָט פרוי קרעל געדאַרפט אויסגעשריבען ווערען פון פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל, פונוואַנען זי האָט געוואָלט אויפ'ן חשבון פון דער גמינע פאָהרען קיין אָטוואָצק.

צוליב דעם אָבער, וואָס די פרוי, ליגענדיג אין שפּיטאָל האָט נישט געוואוסט פון דעם קינד'ס טויט און בכלל נישט פון דעם קינד'ס קראַנקהייט, האָט ה' קרעל, אָפּנעמענדיג איהר פון שפּיטאָל, נישט געוואָלט פערפיהרען צו זיך אַהיים, וואו זי וואָלט זיך דערוואוסט פון קינד'ס טויט, וואָס עס וואָלט, פערשטעהט זיך, זעהר שלעכט געווירקט אויף איהר, האָט ער איהר אַוועקגעפיהרט צו איהר מוטער אויף פּולנאָצנאַ 20, פונוואַנען זי האָט געדאַרפט זונטאָג אינדערפריה אָפּפאָהרען קיין אָטוואָצק.

פרוי קרעל איז אַפילו גרער עסק, פאַרוואָס זי פאָהרט נישט אַהיים, אַביסעל קשה געווען און זי האָט טאַקע ביים מאַן געפרעגט די סיבה, נאָר ער האָט עס פערענטפערט, מיט פערשידענע תירוצים. די פרוי קרעל האָט דעם תירוץ אָנגענומען פאַר גוט געלד און איז געווען צופרידען.

וועגען דעם קינד האָט זי זיך יאָ עטליכע מאָל געפרעגט, נאָר ווייסענדיג, אַז זי איז אַ געפעהרליך־קראַנקע אויף אַנ'אַנשטעקענדע קראַנקהייט, האָט זי זיך געלאָזט בענוגענען, מיט בלויזע גרוסען, אַז דאָס קינד איז געזונד.

מוצאי שבת איז ה' קרעל אַהיימגעגאַנגען אין זיין וואוינונג אַריין אויף וואָלבאָרסקאַ, כדי מיטצונעהמען פון דאָרט בעטגעוואַנט פאַר דער פרוי ווען ער האָט דאָס ערלעדיגט, האָט ער פערשלאָסען די וואוינונג און איז אַוועקגעגאַנגען.

נעכטען אין דער פריה, בעת פרוי קרעל איז שוין געווען אָנגעטאָן און גרייט אַוועקצופאָהרען, האָט זיך ה' קרעל דערמאָהנט, אַז ער האָט פערגעסען מיטצונעהמען דעם ווייב'ס פּאַס, דעריבער איז ער נאָכאַמאָל אַהיימגעגאַנגען, כדי אויסצוזוכען דעם פּאַס.

ווי גרויס איז אָבער געווען ה' קרעל'ס איבערראַשונג, ווען ער איז צוגעקומען צו דער טיר פון זיין וואוינונג און האָט זי געטראָפען אָנ'אָפענע.

מיינענדיג, אַז דאָס האָבען זיך גנבים אַריינבעקומען צו איהם אין וואוינונג, האָט ה' קרעל בעפרעגט:

— ווער איז דאָרט?

פון אינעווייניג האָט מען איהם געענטפערט:

— זאָלסט נישט וואַגען אַריינצוגעהן, ווייל דו וועסט בעקומען אַ מעסער אין בויך!

נאָך אַזאַ ענטפער איז ה' קרעל געווען זיכער, אַז דאָס „בעלעבאַטעווען" גנבים אין זיין וואוינונג, איז ער שנעל אַראָפּגעלאָפען פון די טרעפּען און געמאַכט אַ געוואַלד.

אויף דעם געוואַלד איז זיך צוזאַמענגעלאָפען גרויסער עולם, צווישן וועלכע ס'האָט זיך אויך געפונען ה' טויב, אַ שוואָגער פון ה' קרעל, וועלכער איז דער ערשטער אַריין אין דער וואוינונג, וואו ס'האָבען זיך געפינען די מכלומרשטע „גנבים" און ער האָט טאַקע באַלד אויף דער שוועל בעקומען אויסגעהאַקט צווי צייהן.

דאָס געוואַלד איז דאַן געוואָרען נאָך גרעסער און דאָס שטיבעל האָט זיך אָנגעפּאַקט מיט מענשען. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז אין ה' קרעל'ס וואוינונג קיין גנבה נישט פאָרגעקומען, נאָר די מעשה איז געווען אַ פיל איינפאַכערע:

דער ווירט, ה' שלמה קופער, וועלכער האָט זיין איינגענם די אָפיצינע, וואו ה' קרעל האָט געוואוינט, אַ יאַטקע אויף דער וסכאָדניאַ גאַס און... אַנ'איידעם, האָט זיך מישב געווען: צו וואָס דאַרף ער זוכען אַ וואוינונג פאַר זיין איידעם, אַז דאָ ביי איהם וואוינט אַזאַ אוצר, וועמענס ווייב ליגט סיי ווי אין שפּיטאָל, דאָס קינד, וואָס ער האָט געהאַט, איז אויך שוין געשטאָרבען, טאָ צו וואָס טויג איהם אַ וואוינונג?... — האָט ער טאַקע אויסגענוצט די געלעגענהייט, וואָס ה' קרעל האָט נישט גענעכטיגט אין דער היים, און האָט אויפגעבראָכען דעם שלאָס, אַרויסגעשטעלט די זאַכען ערגיץ אין אַ קעלער, צי אויף אַ בוידעם מיט איין וואָרט — צוגעגרייט אָרט אויף אַ דירה פאַר'ן איידעם.

עס איז כדאי צו דערמאָהנען, אַז ה' קרעל איז קיין דירה־געלד דעם ווירט נישט שולדיג אַזוי, אַז פון קיין געריכטליכער עקסמיסיע קען קיין רייד נישט זיין.

דערווייל דרעהט זיך ה' קרעל אויפ'ן גאַס און ווייסט אַפילו נישט, וואו די פּאָר זאַכען, וואָס ער האָט געהאַט אין שטוב, זענען איהם אַהינגעקומען...

חיימעלע.

אַ מאָרד אויף רייטער'ס גאַס.

(2) נעכטען אַרום דריי אַ זייגער נאָכמיטאָג איז אויף רייטערס גאַס צוגעגאַנגען צו דעם 22־יעהריגען אַראַמקעוויטש, אַ געוויסער קאָנסטאַנטי קאַרפּינסקי און אָנגעהויבען זיך מיט איהם צו קריגען. אין משך פון דער קריגעריי האָט קאַרפּינסקי פּלוצלונג אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער, און צוויי מאָל אויסגעשאָסען אין אַראַמקעוויטשען און אָנגעהויבען צו אַנטלויפען. אַראַמקעוויטש איז אַנידערגעפאַלען אויף דער ערד און צווישען די דורכגעהער איז אויסגעבראָכען אַ פּאַניק.

דערווייל האָבען די שאָסען אַלאַרמירט אַ פּאָליציאַנט וואָס איז צופעליג אַדורכגעגאַנגען. דער פּאָליציאַנט האָט אָנגעהויבען נאָכיאָגען קאַרפּינסקי און געדראָהט צו שיסען, אויב ער וועט נישט אַוועקוואַרפען דעם רעוואָלווער און זיך אָבשטעלען. פאַר'ן הויז נומער 4 אויף רייטערס גאַס האָט זיך קאַרפּינסקי אָבגעשטעלט און אַוועקגעוואָרפען דעם רעוואָלווער. דער פּאָליציאַנט האָט איהם אָבגעפיהרט אין 10־טען פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט.

אַראַמקעוויטש האָט נאָך בעוויזען זיך צוצושלעפּען צו דער וואוינונג פון זיין ברודער אויף רייטער 31, וואו ער האָט געעפענט די טיר און אויסגעשריען: „יוזעף, קאָסטעק קאַרפּינסקי האָט מיך דערהרגעט". אַרויסרעדענדיג די דאָזיגע ווערטער איז ער אַנידערגעפאַלען און אין צעהן מינוט אַרום איז ער געשטאָרבען.

אין דער פּאָליציי האָט קאַרפּינסקי זיך אָפּגעזאָגט אָנצוגעבען די מאָטיווען פון מאָרד.

אַ נייע גמילות-חסדים-קאַסע ביים קליינהענדלער-פעראיין זאַוואַדזקאַ 5.

שבת אָוונד איז אין אייגענעם לאָקאַל פאָרגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון דער גמילות־חסדים־קאַסע ביים צענטראַלען קליינהענדלער־פעראיין (זאַוואַדזקאַ 5).

נאָכדעם ווי אַנ'אָרקעסטער האָט אָפּגעשפּילט איינגע מאַרשען, האָט אַרוו. י. ווייצמאַן געעפענט די פייערונג מיט אַ רעפעראַט וועגען דער נויטווענדיגקייט פון זעלבסט־הילף פון יודישען מיטעלשטאַנד. די איצטיגע צייט איז דער איינצעלנעם מענש, קליינהענדלער, מאַרק־שטעהער, אָדער האַנדווערקער מסוגל צו אונטערדריקען; אַנ'אָרגאַניזירטע איינהייט איז אומשטאַנד זיך געגענצושטעלען די סכנות, וואָס לויערען אויף זיינע ווירטשאַפטליכע פּאָזיציעס. היות בילינגער קרעדיט און גמילות חסדים איז איינער פון די וויכטיגסטע און גלייכצייטיג נויטווענדיגסטע מיטלען אין שווערען קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ פון די יודישע קליינהענדלער, האָט דער צענטראַלער קליינהענדלער־פעראיין (זאַוואַדזקאַ 5) געשאַפען אַ גמילות־חסדים־קאַסע. אייגענטליך איז די דאָזיגע קאַסע שוין נישט קיין נייע. זייט דריי יאָהר עקזיסטירען אַזעלכע קאַסעס ביי פערשידענע סעקציעס אויף זאַוואַדזקאַ 5 איצט ווערען די אַלע גמילות־חסדים־קאַסעס צענטראַליזירט און לעגאַליזירט אַלס איין קאַסע, וואָס וועט אַרבייטען אין ברייטערען מאַסשטאַב. דער רעדנער רופט דעריבער אונטערצושטיצען די וויכטיגע אינסטיטוציע דורך מאַסענהאַפטע איינשרייבונגען.

דערויף הויבען זיך אָן די בעגריסונגען: די צענטראַלע פון די קליינהענדלער, די בראַנזשער סעקציעס, דער האַנדווערקער־ראַט זאַוואַדזקאַ 5 און אַרוו. ווייצמאַן שניידט איבער פייערליך דעם באַנד, וואָס פיהרט צום לאָקאַל פון דער גמילות־חסדים־קאַסע.

די אָנוועזענדע ווערען דאַן איינגעלאַדען זיך איינצושרייבען אין גאָלדענעם בוך און עס פאַלען מעהרערע שפּענדען לטובת דער ניי־געגרינדעטער קאַסע.

צום סוף איז דורך אַמאַטאָרען אויפגעפיהרט געוואָרען אַנ'איינאַקטער, ס'זענען געזונגען געוואָרען פאָלקס־לידער א. אַ. וו.

רעווי־ און קאַמעראַל־טעאַטער
„אָרט" זאַכאָדניאַ 43
לייטונג: מ. בראָדערזאָן.

היינט, מאָנטאָג,
פּינקטליך 9.30 אַ זייגער אָוונד
1 פאָרשטעלונג 1־טער (VIII) פּראָגראַם א. נ.:
„האָטעל טערקאַליאַ"

1) פּראָלאָג
2) האָטעל „טערקאַליאַ"
3) ביטערע צייטען
4) צעהולעטע יונגען
5) על נהרות בבל
6) קאַצן־סערענאַדע
7) אין וואַגאָן
8) סדרה בלק
9) ניפּטער, פּיפּטער
10) צווישען חסידים

דיכטער. לייטער — משה בראָדערזאָן
מוזיק. לייטונג — דוד ביינעלמאַן
רעזש. און קאָסט. — ד. מאַטוס און ש. בלום
קאָנפערענסיער — מ. נעלקען
קאָנצערט־מייסטער — ש. ביינעלמאַן
ליכט־עפעקטען — ש. יעראָזאָלימסקי.

אויף דעם וועלט-קאנגרעס פון בלינדע מלחמה-קאליקעס.

א יודישער בלינדער לעהרער עפענט דעם קאנגרעס אין פראג.

איבער די שמאלע און טונקעלע גאסען פון דער פראגער אלטשטאדט ציהט זיך אַן'אומהיימליכע, פייערליכע פראצעסיע פון עטליכע הונדערט יום-טוב'דיג אויסגעפוצטע, מארשירענדיגע בלינדע קאליקעס, וואס ווערען געפיהרט צום אינטערנאציאנאלע קאנגרעס פון די בלינדע אין פראג.

קליינע, ווייס-בעקליידעטע מיידעלעך פון א פראגער קינדער-ארגאניזאציע פיהרען דריי הונדערט אויסגעסטראַיעטע „געזונטע קאליקעס" ביי די הענט—און די זעקס הונדערט פינסטערע אויגענלעכער פון די פייערליכע דעלעגאטען, וואס סטארטשען ארויס אונטער זייערע גלאנצענדיגע, יום-טוב'דיגע צילינדערס, שרייען ארויס שטימערהייס, דעם אומגליק פון זייערע פערשניטענע יאהרען.

אין דעם גרויסען זאל פון די פראגער „בעסידא", פערהאנדלען די בלינדע דעלעגאטען כמעט א גאנצע וואך צייט וועגען דער האפנונגסלאזער פינסטערקייט פון זייער לעבען. דער קאנגרעס געהט פאר שטרענג פארלאמענטאריש. מען וועהלט אויס א פרעזידיום, בעשליסט דעם סדר היום, בעשטימט קאמיסיעס און רעפערענטען און רופט „צו ארדנונג" די אפאזיציע, וואס פאדערט, אזוי ווי אומעטום, ענערגישע שריט.

א בלינדער יודישער יונגערמאן, א געוועזענער גימנאזיע-לעהרער, עפענט דעם קאנגרעס. ער בעגריסט, אלס פרעזידענט, די דעלעגאטען און די געסט, די פערטרעטער פון רעגירונגען און פערשידענע קארפאראציעס, און אפעלירט צו זיי נאך הילף. ער מיינט, אז עס איז פארהאן א גרויסער חילוק צווישען „געוועהנליכע" בלינדע, די פשוט'ע קאליקעס נעביך, וואס ס'האט זיי געטראפען גלאט אַן'אומגליק, און צווישען די מלחמה-בלינדע, וואס האבען מקריב געווען זייער אויגען-ליכט אויפ'ן מזבח פון די פערשידענע „פאטערלענדער".

ער שילדערט די מאטעריעלע און גייסטיגע נויט פון זיינע לייד-גענאסען, דערצעהלט וועגען זייערע פסיכישע יסורים, וועגען דעם פייניגענדען בעפיהל פון איבעריגקייט, וואס בעפאלט דעם בלינדען אפילו אין דעם אינטימען קרייז פון זייער משפחה — און זיין קול ציטערט פון פערהאלטענע טרעהרען, ווען ער ווענדט זיך צו די פערטרעטער פון די רעגירונגען און פון דער געזעלשאפט מיט דעם אויסרוף: „מיר ווילען נישט זיין קיין פאראזיטען אויף דעם סאציאלען ארגאניזם; אדער פער'סמ'ט אונז אלע אין איין טאג, אדער גיט אונז ארבייט און ברויט! מיר ווילען זיך נישט פלאנטערן ווי איבעריגע אנמשפעניש צווישען די פיס פון אייך, זעהענדיגע!"

(טרויריגע בילדער און סצענעס.)

דער זאל איז שטיל און אנגעגליהט מיט היץ און וועהטאג. דער סעקרעטאר פונ'ם קאנגרעס רוימט איהם איין אויפ'ן אויער, אז איצט וועלען זיך עפענען אויף דער לייוונט בילדער פון דעם לעבען פון די בלינדע. דער בלינדער רעדנער טייטעלט מיט זיין איידעלער, בלייכער האנד אויף די לויפענדיגע בילדער, וואס ער אליין זעהט נישט, און צו וועלכער ער גיט ערקלערונגען, וואס דער סעקרעטאר שעפטשעט איהם אונטער.

ער דערצעהלט — און ווייזט אויפ'ן לייוונט — ווי אזוי זיי זענען אין יאהר 1914 געגאנגען אין פעלד אריין, יונגע בליהענדיגע מענשען, פיל מיט קראפט און צוקונפט — און אט ווייזט אונז ווידער דער לייוונט גאנצע קאמפאניעס מיט לעבעדיגע מענשליכע חורבות, צוריקגעקומענע סאלדאטען מיט שווארצע, פינסטערע לעכער אין קאפ, וואס זעהען איצט נישט מעהר די פאטריאטישע פאהנען, פאר וועלכע זיי האבען געקעמפט און געבלוטיגט, וואס זוכען און נישטערען מיט געלע, מידע הענד די געליבטע שטריכען פון זייערע אפגעפרעמדטע יונגע פרויען, די שטראהלענדיגע פנימ'לעך פון זייערע בלאסע „מלחמה-קינדער", וואס זיי האבען נאך קיינמאל פאר די אויגען נישט געזעהן.

עס קומען צום ווארט דעלעגאטען פון פערשידענע לענדער און גרופען און מיט ערשיטערנדער איינטאניגקייט חזר'ן זיי אלע איבער דאס אייגענע. זיי ווילען נישט קיין רחמנות, — זיי פאדערען גערעכטיגקייט! אונזער לעבענס-גליק איז צושטערט — רופט אויס אַן'אנדערער רעדנער — אונזער האפנונג איז אויסגעלאשען אויף אייביג. מענשען מיידען אונז אויס, אונזערע אייגענע, נאהענטע פיהלען אונז ווי א שווערע, איבעריגע לאסט. אונזערע פרויען און קינדער ווערען וואס א טאג אלץ מעהר פרעמד צו אונז — און דער זעלבסטמארד פערשפרייט זיך אין אונזערע רייהען ווי א שודערליכע עפידעמיע. מיר געהען אויס פון דער קאלטער ליבלאזיגקייט, וואס די געזעלשאפט ווייזט אונז ארויס. איהר פער'מיאוסט אונז שוין איינגאנצען אונזער חרוב'ען לעבען, ווען איהר מאכט אונז נאך פאר שלעפערס און הייזער-געהער, ווען איהר גיט אונז פילאנטראפישע קצבה, אנשטאט צו עפענען פאר אונז א וועג, כדי מיר זאלען זיך קאנען אומקעהרען צוריק צום לעבען פון ערבייט, צו דער שאפערישער געזעלשאפט..."

און ווידער שעפטשעט עפיס דער סעקרעטאר.

דער בלינדער רעדנער טייטעלט אויף דעם לייוונט, אויף א שוידערליכער איבערבלייבעניש פון א געוועזענעם מענשען, א פערגליווערט שטיק אומגליק. אַן'אמאליגער יונגער פויער, מיט אפגעשאסענע הענט און פיס און מיט אויסגעלאשענע אויגען. און אט איז ווידער א יודישער יונגערמאן מיט אַן'איידעלער בלייכער לומד'ישער צורה, ווי א יונגער תימנישער רב. ער זיצט צווישען זיינע זיבען קינדערלעך, וואס צוויי פון זיי האבען זיינע פערפינסטערטע אויגען קיינמאל נישט געזעהן, און פלעכט קוישלעך און ראגאזשעס.

שרעקליכע בילדער פון טרויער ברענגען זיך איין אין די מוחות פון די עטליכע געצעהלטע זעהענדיגע, וואס געפינען זיך דא אין זאל. דער בלינדער פרעזידענט הייסט איצט ווידער מאכען ליכט — און מען טרעט צו צו דער דעבאטע. מען טראגט אריין רעזאלוציעס, וואס אפעלירען צו די איינצעלנע רעגירונגען און צו דער געזעלשאפט, מען פאדערט היימען פאר בלינדע, ווארשטאטען, לייכטע ארבייטען, פאסיגע מלוכה-פאסטענס א. א. וו. און מען בעשליסט צו „געהן" ביז צום פעלקער-בונד...

די לינקע דעלעגאטען ליארמען און דריקען אויס מיסטרויען דעם פרעזידיום. זיי פאדערען „ענערגישע שריט". שטורמען אויף די איינצעלנע מלוכהשע פארלאמענטען, און קריטיקירען מיט בייסיגען סארקאזם די „שתדלנות מעטאדען" פון די פיהרער. די לעצטע זיצונג פערציהט זיך ביז אין דער שפעטער נאכט אריין. איבער די מידע בלייכע קעפ פון די דעלעגאטען פאלט דאס ווייסע ליכט פון די ריזיגע עלעקטרישע לאמפען און מאכט זייערע בלייכע פנימ'ער נאך מעהר מאט און קרענקליך ווייך.

דער קאנגרעס האט זיך געענדיגט. פיהרער און געפיהרטע האבען זיך געזעגענט אויף דעם וועג פון פשרה. „ענערגישע שריט" — אודאי! דאס ווילען דאך אלע—זאל מען גאר נישט פערגעסען איבער קליינע וועג-דיפערענצען דעם געמיינזאמען ציל... די קליינע שלעפעריגע מיידעלעך, וואס האבען שוין געדרימעלט אין אלע ווינקעלעך פונ'ם זאל ווי שלאפע הינדעלעך, האבען זיך איצט אויפגעכאפט צו זייער שליחות. זייערע קליינע, שמאלע הענטלעך האבען זיך פערלוירען אין די גרויסע מאנסבילשע פויסטען פון דריי הונדערט בלינדע דעלעגאטען, וואס זייערע פינסטערע אויגען-לעכער האבען פערטונקעלט די בלאזע ליכטיגקייט פון דער העלער לבנה-נאכט.

ד"ר א. אוביק.

אלפאנסעס פיעסע

געשפילט פון אלפאנסען אליין.

דער „וועג פון בוענאס איירעס" — אזוי הייסט א פיעסע פון אלפאנסען לעבען, וועלכע ווערט אויפגעפיהרט אין פאריזער „אמביגיו" טעאטער. די פיעסע איז ארויסגענומען פון אלבער לאנדר'ס בוך מיט'ן זעלבען נאמען. דאס בוך האט געהאט א גרויסען ערפאלג ווען עס איז ערשינען.

אין דער פיעסע נעהמט אנטייל א גרויסע צאהל סטאטיסטען. אין די דירעקציע פון טעאטער געפאלען אויפ'ן שכל און אנגאזשירט טאקי אלפאנסען אליין. ערשטענס וועלען טאקי די סצענעס זיין נאטוראליסטישער און דאן אויך פיקאנטער... ווער וועט דאס נישט זיין נא בעלן זעהן א אלפאנסען פיעסע געשפילט פון אלפאנסען?

און די חברה אלפאנסען אדער „ווירע רע ווירע" (אמת'ע פון די אמת'ע) ווי זיי הייסען דארט אויפ'ן פראנצויזישען „ארגא", האבען טאקי בעוויזען וואס זיי קענען, און אז זיי זענען אקטיארען מיט די פיינער...

אבער פאריזער פאליציי ווייסט אויך וואס צו טון...

אין א געוויסען טאג איז געקומען איינער און האט זיך אנגעשלאסען אלס פיגוראנט.

דער איינער איז געווען פון דער געהיים-פאליציי חברה אלפאנסען האבען „ראס" באלד דערשמעקט און זענען נעלם געווארען. זיי האבען פאר א הייליגען פרינציפ זיך וואס ווייניגער טרעפען מיט דער פאליציי. זיי שטעהט נישט אן די בעגעגעניש...

די דירעקציע פון „אמביגיו" איז געבליבען ביי איין פיגוראנט, דעם געהיים פאליסמאן. ער האט אבער אויך גענומען אוועקגעהן, ווייל... ער האט נישט געהאט וואס צו טון.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקעהרט

— און איבערגעצויגען אויף —

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אוו.

Dr.Z.Rakowski

ספעצ. פאר הויטיגע, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.

האנטמאנגטינער 9, טעלעפאן 27-81.

[illegible] 12—3 און פון 5—7. [illegible]

[illegible] 17 [illegible] 10—11 [illegible] 2—3

זיי טראגן היינטשענערע קליידער, אבער אליין זענען זיי שענער נישט געווארן.

אריענטאלישע פרויען האבען זיך אנגעטאן „מערב'דיג". האט עס אבער זיי שענער געמאכט?

אויב מען וויל זיך מאכען א בעגריף וועגען דער איבערקעהרעניש וואס די יאהרען פון קריג און רעוואלוציעס האבען געבראכט אין לעבען פון די מורח-פעלקער, זאל מען זיך צוקוקען צו דער קליידונג און אויפיהרונג פון די היינטיגע אריענטאלישע פרויען.

ווען די פרויען פון אייראפע און אמעריקע האבען אנגעהויבען קומען אין בעריהרונג מיט זייערע שוועסטער אין טערקיי, כינע, אראביע, אינדיע און אנדערע מורח-לענדער, פלעגען זיי זאגען, צו זיי גאנץ אפט: „הויבט זיך א קליידען ווי מיר קליידען זיך און איהר וועט אויך אנהויבען דענקען ווי מיר דענקען, איהר וועט איינזעהן, אז עס איז שוין צייט דאס איהר זאלט זיך בעפרייען פון דער טויזענטיעהריגער שקלאפעריי, אין וועלכער אייערע מענער האלטען אייך, פון די ווענט פון די הארעמאטען, וואו איהר ווערט איינגעשלאסען ווי געפאנגענע".

די פרויען פון דעם אריענט האבען איינגעהערט די רייד און געשמייכעלט. א סך פון זיי האבען נישט געדענקט, אז זיי זענען פערשקלאפט, זיי זענען געווען צופרידען מיט זייער לאגע, די פערגניגענס פון הארעם האבען זיי אימפאנירט, און זיי האבען געדענקט, אז בעסער קאן גאר נישט זיין. די פרוי אין די מורח-לענדער איז פון איהר קינדהייט אן ערצויגען געווארען צו דינען בלויז דעם מאן נאך דער חתונה, מען האט ביי איהר איינגעפלאנצט דעם גלויבען, אז דער מאן איז דער הערשער, און אז די פרוי איז בעשאפען געווארען פאר זיינע פערגניגענס און זי דארף דערפילען זיינע מינדסטע וואונש און קאפריזן.

ביסלעכוויז האט אבער גענומען אריינדרינגען דער גייסט פון פרייהייט אין די מורח-לענדער. דער אריענט האט אנגעהויבען זיך לערנען פון אייראפע און אמעריקע. דער קריג און די רעוואלוציעס האבען צושטערט די אלטע אבערגלויבענס און איינגעווארצעלטע טראדיציעס, און אט דער נייער גייסט האט זיך אויך אריינגעריסען אין די הארעמען און הייזער, וואו די פרוי איז געווען אפגעשלאסען פון דער דרויסענדיגער וועלט. אויך ביי דער אריענטאלישער פרוי האט זיך דערוועקט א פערלאנג צו פיהרען א זעלבסטשטענדיגען לעבען, צו נעמען אנטייל אין די פאליטישע און עקאנאמישע טעטיגקייטען פונ'ם לאנד און ווערען בעטראכט ווי א גלייכער מענש מיט איהר מאן.

אין א סך אריענטאלישע לענדער האבען די פרויען דאס דערגרייכט: זיי האבען זיך עמאנציפירט. זיי שפילען היינט א ראלע אין דעם עפענטליכען לעבען, ווי למשל אין טערקיי, און אינדיע און עגיפטען און אנדערע מורח-לענדער.

איהר בעגעגענט היינט אויף די גאסען פון קאנסטאנטינאפאל, קאאירא, קאלקוטא, טערקישע, אראבישע, אינדישע פרויען, וואס האבען ערשט נישט לאנג צוריק נישט געטארט בעוויזען זיך אין גאס און פלעגען שטענדיג ארומגעהן מיט א געדיכט-פערהילטען פנים, זיי שפאצירען היינט אום פראנק און פריי, זיי האבען ארונטערגעווארפען דעם וואואל פון זייערע פנימ'ער, זיי קומען גלייך מיט די מענער אין די קאפע-הייזער און אנדערע עפענטליכע פלעצער, זיי בעטייליגען זיך אין דער פאליטיק, אין קאמערן.

אין כינע בעגעגענט מען טויזענטער מיידלעך מיט „געבאבטע" האר און אנגעטון ווי אייראפעאישע און אמעריקאנער פרויען; זיי האבען אויך איבערגענומען די אנדערע געוואוינהייטען פון די אייראפעאישע און אמעריקאנער פרויען, זיי רויכערען, זיי טאנצען די נייעסטע טענץ, זיי בעציהען זיך צום פערהייראטען לעבען און צו מענער אין אלגעמיין מיט דער זעלביגער לייכטקייט ווי א סך אייראפעאישע און אמעריקאנער פרויען.

אין אזעלכע ווייטע און פערווארפענע מורח-לענדער ווי טורקעסטאן, בוכארא, סאמארקאנד, קענט איהר היינט בעגעגענען יונגע פרויען און מיידלעך, וואס אונטערשיידען זיך זעהר ווענינ אין זייער קליידונג פון דער אייראפעאישער אדער אמעריקאנער פרוי. די ראוינע פרויען און מיידלעך געהען היינט אויך אין שולען, וואו זיי לערנען אייראפעאישע שפראכען און א סך פון זיי קלויבען זיך צו פאהרען קיין אייראפע אדער אמעריקע און אריינטרעטען אין אוניווערזיטעטען.

דאס זעלביגע איז אויך אין יאפאן, וואו דער טיפ פון דער „גיישא"-מיידעל, וועלכע געהט געקליידט אין א לאנגער, זיידענער קימאנא, אין ווייסע טופליעס, און איהרע בעוועגונגען זענען ווייך-קעציש, אינטריגירענדיג, לאשטשענדיג, — האלט ביים פערשווינדען. אנשטאט דער „גיישא" וואקסט היינט אויס אין יאפאן דער טיפ פון אַן'אייראפעאיש-געקליידעטער מיידעל, מיט קורץ-געשוירענע האר, מיט פרייע מאנירען און א ציגארעטעל צווישען די ליפען.

אין די רייכע אייראפעאישע קור-ערטער ווי אויך אין די אייראפעאישע צענטערס ווי בערלין, פאריז, לאנדאן, וויען, בעגעגענט מען היינט אריענטאלישע פרויען, וואס קומען אהין פערברענגען א סך קומען אויך שטודירען אין אייראפע. עס איז שווער זיי צו אונטערשיידען פון די אייראפעאישע פרויען און מיידלעך, ווייל זיי קליידען זיך, האלטען זיך און פיהרען זיך ווי די לעצטע.

מאנכע פרעגען, צי די אריענטאלישע פרוי האט געוואונען אין איהר אויסזעהן אדער פערלוירען פון דער ענדערונג, וואס עס איז פארגעקומען אין איהר קליידונג? דער ענטפער אויף דעם איז פערשידען. איינינע דענקען, אז די אייראפעאישע קליידונג פאסט נישט דער אריענטאלישער פרוי, פונקט ווי זי פאסט נישט דעם אריענטאלישען מאן. א יאפאנעזער אדער אַן'אראבער אין א שווארצען פראק און צילינדער-הוט, זעהט אויס קאמיש, ווארים קליידער האבען דאך טראדיציע אונטער זיך, זיי האבען זיך אנטוויקעלט ביי יעדען פאלק אין פערלויף פון הונדערטער יאהרען; זיי זענען א פראדוקט פון זיין אייגענארטיגען געשמאק, פון די קלימאטישע בעריהרונגען און פון דער נאטור, וואס רינגעלט איהם ארום. דאס איז אמת אין בעצוג צו דער קליידונג פון די פרויען, פונקט ווי פון די מענער, און אט דערפאר דענקען איינינע, אז די אריענטאלישע פרוי האט פערלוירען אין איהר שעהנקייט פון דעם, וואס זי האט איבערגענומען די אייראפעאישע מאדעס, ווען אַן'אריענטאלישע יונגע פרוי אדער מיידעל פוצט זיך אויס לויט דעם פאריזער שניט, קוקט זי אויס נישט נאטירליך זי שאפט דעם איינדרוק ווי זי וואלט אימיצען נאכגעקרימט און איהרע נאכגעמאכטע זאך איז נישט שעהן, נישט עסטעטיש.

עס זענען אבער פארהאן אזעלכע, וואס רעכנען, אז די אריענטאלישע פרוי האט גראד געוואונען פון דעם, וואס זי האט זיך אנגעהויבען קליידען ווי איהרע שוועסטער אין אייראפע און אמעריקע. די אלטע קליידונג האט זיך אפשר געפאסט פאר דעם אלטען לעבענס סדר אין די אריענטאלישע לענדער. טענה'ען זיי. אין דער צייט פון די הארעמען און האלב-בארבארישען גלאנץ איז עס געווען אין פלאץ. איצט אבער, ווען דער לעבענס-שטייגער האט זיך דארטען געענדערט, ווען דער גייסט פון אייראפע האט זיך אריינגעריסען אין דער דארטיגער פאליטיק און געזעלשאפט, פאסט שוין מעהר נישט די אלטע קליידונג פון די מענער און פון די פרויען.

מיר נעמען זיך דא נישט אונטער צו ענטשיידען די פראגע ווער עס האט רעכט. מיר האבען בלויז געוואלט אנווייזען אויף דעם פאקט, אז די היינטיגע אריענטאלישע פרוי איז נישט די וואס אמאל, נישט אינערליך און נישט אויסערליך, און אז די נייע קליידונג, וואס זי האט איבערגענומען, איז איינער פון די קלארסטע צייכענס פון דער גרויסער רעוואלוציע, וואס עס איז פארגעקומען אין לעבען פון די מורח-פעלקער.

עס איז אויך כדאי צו בעמערקען, אז די מאדע-דיקטאטארס פון פאריז און די אייגענטימער פון די גרויסע מאגאזינען פון פרויען-קליידער אין פערשידענע אייראפעאישע צענטערס זענען שטארק צופרידען פון דער „קליידער-רעוואלוציע" ביי די פרויען אין די מורח-לענדער. פאר זיי מיינט עס א נייער קליענטעל פון מיליאנען פרויען, א נייער מארקעט, וואו זיי קענען אפגעבען זייערע פראדוקטען.

מ. באלטיק.

דייטשע פרויען בלייבען ביי'ם אלטען.

עס איז שוין אַנ'אַלטער כלל, אַז פרויען זענען בטבע אַ סך קאָנסערוואַטיווער פאַר די מענער, בפרט נאָך — די דייטשע פרוי, וואָס איז יאָהרהונדערטער לאַנג געווען דרייפאַך פערקויפט: קינדער, קיך און קירכע. דאָס זענען 3 „קופ"ן" אַזעלכע, וואָס ברענגען שוין במילא צו דעם „קוף" דעם פערטען — צום קאָנסערוואַטיזם.

אָבער איין מעלה פערמאָגט דאָך די דייטשע פרוי, אַ מעלה, וואָס נישט אַלע פרויען פון די ציוויליזירטע לענדער פערמאָגען עס, נעמליך: פאָלגען דעם מאַן.

די דייטשע פרוי פאָלגט נאָך עד-היו'ם דעם מאַן איהרען, כאָטש אין האַרצען מעג זי איהם גאָר אינגאַנצען מבטל מאַכען אָדער אַפילו זיין צוקריגט.

ווער רעדט נאָך ווען עס האַנדעלט זיך וועגען וועלכע נישט-איז פּאָליטישע אָדער געזעלשאַפטליכע אַרויסטרעטונגען — רענסטמאָל וועט שוין די דייטשע פרוי זיכער נאָכטון דעם מאַן איהרען, וועלכער ווייס דאָך בעסער, וואָס די צייטונג זייערע שרייבט און איז אויך מעהר בעקאַנט מיט די שטימונגען פון „בירהאַלע" אָדער קאַסע, וואו דער מאַן איז שטאַמגאַסט.

די צרה איז אָבער, וואָס נישט אַלע דייטשע פרויען פערמאָגען מענער, לויט וועלכע זיי זאָלען קאָנען פּאָליטיש-געזעלשאַפטליך זיך אָריענטירען...

עס איז נאָר דאָ אין דייטשלאַנד אַנ'אומגעהויערע צאָהל אַזוי-גערופענע „קריגס-וויטוועס". די דאָזיגע קריגס-וויטוועס, ריכטיגער געזאָגט, קריגערישע אַלמנות, האַלטען זיך נאָך שטאַל און אייזען אָן די טראַדיציעס און נטיות פון זייערע אומגעקומענע מענער, וואָס זענען געפאַלען אין שלאַכט פאַר דעם „קאַיזער און פאַטערלאַנד". און ס'איז קלאָר, אַז זיי וועלען ביי יעדער וואַל-קאַמפּאַניע שטימען פאַר די אולטראַ-רעכטע עלעמענטען, וואָס בענקען נאָך דעם קיסר און דער גדולה זיינער.

עס איז אויך דאָ אין דייטשלאַנד אַ בעדייטענדע צאָהל פערמאַנענטע „כלות", ה. ה. מיידלעך אַזעלכע, וואָס האָבען שוין יאָהרען-לאַנג חתנים, אָדער מאַנען, לכל-הפחות, אַז זיי האָבען זיי (די חתנים) נאָר קאָנען נישט חתונה האָבען מיט ליימען-גלייך, ווייל דער וואוינונגס-אַמט האָט זיי נאָך נישט געליפערט די נויטיגע דירה'לע (פון צוויי צימעליך מיט אַ קיך), אָדער עס פעהלט זיי נאָך אַ'ים די נויטיגע צאָהל האַנדטיכער, ליילעכער און מעסער-גאָפּעל, וואָס זענען נויטיג פאַר יעדען יונגען פּאָר פאָלק, וואָס גייט פערפיהרען אַנ'אייגענעם וועלבסטשטענדיגען לעבען.

אָט די פערמאַנענטע „כלות" („פּרוגדינים פלע"ן"), זענען פון איין זייט נאָך נישט בעראַוועצט אין די פּאָליטישע אָריענטאַציעס פון זייערע חתנים — צוקינפטיגע מענער (ווער האָט עס גלהדצייט צייט צו פערנעהמען זיך מיט פּאָליטישע שמועסען...), און פון דער אַנדער זייט זענען זיי תמיד מרוגז אַז אַנגעשטויסען אויף דער מלוכה, וועלכע קימערט זיך נישט, ווי עס דאַרף צו זיין פאַר זייער ביטערע כלה-גורל, וואָס איז אַ סך ערגער פאַר דעם גורל פון אַ „קריגס-וויטווע".

— אַ קריגס-וויטווע, — טענה'ט די „כלה"-מויד, — האָט לכל-הפחות אַנ'אייגענע דירה מיט אַלע בעקוועמליכקייטען פון דער פאַר-קריגס-צייט און אַ'אַ איינער איז שוין נישט שווער צו קריגען אַ צווייטען מאַן, ווי אַלט זי זאָל נישט זיין (די אַלמנה נישט די דירה), בעת זי, די כלה-מויד, האָט שוין אַ פאַרטיגען קאַנדידאַט אויף אַ מאַן, אָבער האָט נישט קיין דירה, און קאָן דעריבער נישט חתונה האָבען — איז זי אַנגעשטויסען אויף דער גאַנצער וועלט און שטימט דעריבער בעת אַ וואַל-קאַמפּאַניע פאַר די אולטראַ-רעכטע, וואָס האָבען, נאָך יאָ פיינע און לייטישע השגות פון אַ פיינעם און לייטישען משפּחה-לעבען, אַט ווי פאַר דער מלחמה.

אַזוי אַרום פערמאָגט דייטשלאַנד אַ גאַנץ בעדייטענדיגען קאָנטינגענט פרויען און מיידלעך, וואָס שטיצען אונטער די רעכטס-שטעהענדיגע פאַרטייען און העלפען מיט דער רעאַקציע.

עס איז גענוג צו בעקענען זיך מיט די רעזולטאַטען פון די לעצטע וואַהלען צום דייטשען רייכסטאַג (פּאַרלאַמענט).

די שטימען-צעהלער האָבען הייטינען מאָל צוליב סטאַטיסטישער נייגערינקייט פּראָבירט אין איינגע וואַל-קרייזען (צווישען זיי אויך בערלין) אָפּטיילען די פרויען-שטימען פון די מענער-שטימען.

דער דאָזיגער עקספּערימענט, וואָס כאַפּט אַרום 6 מיליאָן שטימען, ד. ה. קאַרגע 15 פּראָצענט פון דער אַלגעמיינער צאָהל אָפּגעגעבענע שטימען, בעווייזט אונז, אַז פאַר די רעכטע פּאַרטייען האָבען געשטימט מעהר פרויען איידער מענער, בעת פאַר די לינקע פּאַרטייען איז פונקט פערקעהרט.

עס ציינט זיך אַרויס, אַז גראָד יענע פּאַרטייען, וואָס האַלטען פון די ווייבער גאָר ווייניג, האָבען דוקא דורך די ווייבער בעקומען אַ בעדייטענדיגע צאָהל איבעריגע רעפּוטאַטען, בעת די פּאַרטייען, וואָס שטרעבען צו געבען דער פרוי אַלע פרייהייטען און פּריווילעגיעס, וואָס עס האָבען די מענער — האָבען דורך אָט די אומדאַנקבאַרע פרויען-שטימען פערלוירען אַ בעדייטענדיגע צאָהל פרייהייט- און פרויען-בעשיצער.

דער מוסר-השכל פון אָט דעם אַלעמען דאַרף, איינענטליך, זיין פאָלגענדיגער:

די ראַדיקאַלען און סאָציאַליסטען דאַרפען אויף להבא שטרעבען, אַז די פרויען זאָלען פערלירען אין דער רעפּובליק זייער וואַהל-רעכט, בעת די מאָנאַרכיסטען און קאָנסערוואַטיווען דאַרפען, פערקעהרט, שטרעבען, אַז די פרויען זאָלען, וואָס מעהר אויסנוצען זייער וואַהל-רעכט, וואָס זיי האָבען בעקומען אַ דאַנק דער רעפּובליק.

איך מיין, אַז דער דאָזיגער ביישפּיל מיט דייטשלאַנד קאָן אויך זיין כאַראַקטעריסטיש פאַר אַ סך אַנדערע ציוויליזירטע לענדער, אויך אַפילו — פאַר סאָוויעט-רוסלאַנד, וואו די פרוי איז אויך אַ סך קאָנסערוואַטיווער, אָדער ווייניגער רעוואָלוציאָנער איידער דער מאַן, און ס'איז אפשר טאַקע אַ סברא, אַז דאַקע אַל-געשטימטע מענער פון אַלע לענדער זאָלען בעצייטענס אויפהייבען אַ קאַמפּאַניע נעגען דעם וואַהל-רעכט פון דער פרוי און אַזוי אַרום ראַטעווען די נצחונות פון די אַלע רעוואָלוציעס, וואָס זענען פאָרגעקומען און וועלען נאָך, אי"ה, פאָרקומען אינ'ם משך פון'ם צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט.

בפרט נאָך, ווען די סאַמע פערביטערטע סיפראַ'שיסטין — די מאַדאַם פאַנקהורסט ז"ל — איז גראָד מיט אַ קורצער צייט צוריק געשטאָרבען און מיר מענער האָבען נישט פאַר וועמען צו שרעקען זיך... נידער מיט'ן וואַהל-רעכט פאַר פרויען!...

ד. טשאַרני.

ווי ניו-יאָרק ווערט די שענסטע שטאָט אין דער וועלט.

(ענדע פון 3-טע זייט)

אָבער אין יענע אַלע איז דער פאַרוועניג-גייסט נאָך עד-היו'ם שטאַרק. עס שעמערירט צופיל מיט פאַרביגקייט און גאָלדיגקייט און מיט אויפשריפטען פון אַלערליי חכמים.

אין דער אַרכיטעקטור פון אָט די אַלע ביבליאָטעקען — די ניו-יאָרקער אַריינגערעכענט — איז נישטאָ קיין בעזונדערע אָריגינאַליטעט, אַלטע מוסטערן — רוימישע, גריכישע, איירע פּעאישע.

אָבער אין די לעצטע יאָהרען האָט זיך אָנגעהויבען אַרויסצושיילען אַ נייער מין בוי-קונסט. זי איז דורכאויס אַמעריקאַניש. דורכאויס גרויס-שטאָטדיג און פעראיינט דורכאויס אָריגינעל. דאָס מערקווירדיגסטע דערביי איז דאָס, וואָס דער באַזיס אין אָט דער נייער-אַרכיטעקטור איז פּראַקטישקייט.

די נעבוידע דאַרף קודם-כל געבען אַ מאַקסימום נוצליכקייט, וואָס מעהר פּלאַץ, וואָס מעהר בעקוועמליכקייט. דאָס אָרט איז בעשרענקט און די נעבוידע קאָן זיך נישט צופיל פערשפּרייטען אין דער לענג און אין דער ברייט. אומבעגרענעצט איז בלויז די הויך. אָבער ביזן צו הויך וואָלט געמיינט פערכאַפּען צופיל הימעל, לופט און זון. דאַרף דאָס אויך אויסגעמיטען ווערען. וועט איהר בעמערקען, אַז נאָך אַ געוויסער צאָהל שטאָק ווערט די נעבוידע שמעלער דאַן ווידער שמעלער, ביז עס פערענדיגט זיך מיט אַ שפּיץ אָדער מיט עטליכע שפּיצען. דערפון — דער כאַראַקטער פון טעראַסען, וואָס די נייע נעבוידע דעם האָבען. דאָס גיט צו אַ פערכאַפּענדיגע איינגענאַרטיגקייט, שאַפט אַ בעזונדערע שפּילעוודיגקייט, גראַציע און לופטיגקייט פון סטיל.

די נעבוידעס זענען מעהרסטענס קאָמערציעלע — טעמפּלען און קאַטעדראַלען פון קאָמערץ. איז עס נאַטירליך, אַז אַמעריקע, דאָס לאַנד פון ביזנעס, זאָל זיך האָבען בעשאַפען אַ שעהנקייט-סטיל פון און אַרום קאָמערץ.

ווען די אַרכיטעקטען האָבען — מיט אַ ריין פּראַקטישע אַוועק אין אויג — גענומען שאַפען די נייע געביידעס און דערזעהן, ווי שעהן זיי זענען, האָבען זיי די שעהנקייט אָנגעהויבען צו קולטיווירען, און אַזוי איז געקומען די נייע גראַציעזע און גלייכצייטיג גראַנדיעזע ניו-יאָרקער הימעל-ליניע, וואָס האָט נישט קיין גלייכען אין דער וועלט, און וואָס איז אמת'ע אָריגינעלע שעהנקייט.

די נייע אַרכיטעקטור איז זיכער פערבונדען מיט דעם גאַנצען מאָדערנעם שטייגער לעבען. די גראַדע ליניעס אַרויף-אַרויף זענען אַלער-ערשטענס פּשוט און קרעפטיג. אָבער אַזוי, פּשוט און קרעפטיג, איז אויך דאָס לעבען אין דער יונגער, אימפּעטיגער אַמעריקע. די קליידער-מאָדעס ביי מענער און נאָך מעהר ביי פרויען זענען אויך אַזוי גראַד אין זייערע ליניעס, לופטיג און חנ'עוודיג אין זייערע פאָרמען. איך האָב אויבען געזאָגט, אַז די נייע ניו-יאָרקער געביידעס זענען ווי שלאַנקע גריכישע געטינען. דער פערגלייך איז נאָך אפשר ריכטיגער צו אַ הויכער אַמעריקאַנער דינער-מיידעל, וואָס איהר לייכטע קליידונג ניהערט אַראָפּ אין גראַדע ווירעס און ענדיגט זיך מיט פעסט-טרעטענדיגע פיין-געטאַקטע פיס.

פון נוצליכקייט און צוועקמעסיגקייט האָט אַמעריקע אין דער אַרכיטעקטור געשאַפען פּראַכט, און ניו-יאָרק איז הייגט-צו-טאָג שוין די שעהנסטע שטאָט אין דער וועלט — אַ דאַנק איהרע וואונדערבאַרע געביידעס. פּאַריז איז שעהן ביז צו פערליבונג; לאָנדאָן איז מאַסיוו און אימפּאָזאַנט; רוים שטראַלט מיט דער פּראַכט פון חורבות; וויען שלענגעלט זיך מיט חנ'עוודיגע כוואַליע-ליניעס; בערלין איז קוואַדראַטיג-פּראָפעסאָריש קאָרעקט. אָבער אין ערגיץ איז נישטאָ אַזאַ יונגע, מעגליכע און מיטרייסענדיגע קראַפט-שעהנקייט, ווי אין ניו-יאָרק.

די אַמאָליגע נעשמאַקלאָזיגקייט טרעט אָפּ פאַר דעם נייעם רייץ. דער אַמאָליגער שרעקליכער „וואָל-קעך-קראַצער" איז געוואָרען אַ קונסט-ווערק. די נעקעסטעלטע הימעל-ליניע האָט אַנטפּלעקט נייע פּרעכטיגקייטען.

נאָך איצט קאָן זיך די נעשמאַקלאָזיגקייט פערגינען אויף דער פּלאַ'אַ צו בעשמירען מיט נאָלער דעם בראָנזענעם שערמאַן. נאָך איצט צוליינט זיך צופיל די נעלע גלאַנציגקייט איבער די סקווערען און אַפּט איבער די נעביידעס פון דער נייער ניו-יאָרק. אָבער דאָס זענען איצט צופעלינקייטען. דער אַמעריקאַנער אַרכיטעקט, דער דערוויל אָריגינעלסטער קינסטלער אין אַמעריקע, וועט באַלד אָט די וואולגאַריטעטען משלח-זיין. דער אַרכיטעקט האָט שוין אין אַ'אַ קורצע צייט איבערגעאַנדערשט דאָס פּנים פון ניו-יאָרק, פון דער שרעקליכער, טומעלדיגער רוישיגער גרויסשטאָט וועט באַלד ווערען ניו-יאָרק די שעהנע. זי איז עס שוין.

—:O:—

פערקויפט צום טייוועל.

(ראָמאַן).

(25

אויב ער האָט געוואָלט פאַר עפּיס זיין . נוקם זיין אין דער אַלטער, האָט ער זיך דאָך נישט געדאַרפט ווייזען אין דער טראַגישער נאַכט פאַר דער מיידעלס אויגען.

ווידער, חושד זיין, אַז מינא איז אַ שותף'טע צו דעם פערברעכען, איז גלאַט אַ שטות'עריי.

אַלעבפאַלס וואָלט זי דאָך אין אַזאַ פאַל נישט דערצעהלט, אַז זי האָט איהם געזעהן אין איהר שלאָפצימער, אין דער נאַכט, ווען דער מאָרד איז בעגאַנגען געוואָרען.

די אויסערליכע אומשטענדען זענען אָבער געווען אַזעלכע, אַז נישט אַרעסטירען פאַרמאַגען איז געווען אוממעגליך:

די פרוי ווייס איז דערמאָרדעט געוואָרען מיט זיין קינזשאַל; ער האָט זיך אָפּגעזאָגט צו דערקלעהרען, וואו ער איז געווען די נאַכט; ביי איהם איז געווען אַ שליסעל פון דער וואוינונג.

פונקט ווי פיעל אַנדערע מענשען, וואָס זענען געוואוינט אַ סך צו טראַכטען, האָט ער ליב געהאַט אויפ'ן קול צו טיילען זיך מיט זיינע רעיונות:

„לאָמיר אָננעהמען, אַז ער איז שולדיג — האָט ער איבערגעהור'ט שפּרייזענדיג הין און צוריק איבערן צימער — וועל איך איהם לאָזען אויף דער פריי, קאָן ער דאָך ענטלויפען. און וואָס וועט דאַן זאָגען מיין לייטונג די „קאַרפּען קעפּ", ווען עס זענען פערהאַן אַזעלכע סימנים געגען איהם. נו, גוט! איך האָב איהם אַ-רעסטירט, און מאָרגען וועל איך איהם מוזען איינס פון די ביידען — אינגאַנצען פריי-לאָזען אָדער שוין ענדגילטיג בעשולדיגען... און אויב איך וועל איהם בעשולדיגען, און ער וועט זיך טאַקי אַרויסווייזען פאַר אומשולדיג, טאָ אין וואָס פאַר אַ נאַרישע לאַגע וועל איך דאַן זיין!"

ער האָט אַרויסגענומען אַ פּאַפּיראָס און פערריכערט.

„וואו האָט ער געקאָנט פערפאַלען ווערען די נאַכט? ס'אַרע ראָליע שפּילט די טשיזשעווסקא אין דער דאָזיגער געשיכטע? וואָס פאַר אַ סוד שטעקט אין דער טראַנזאַקציע אין גאָרטען, און אין דער מתנה פון מינף טויזענד דאָלער? און פונוואַנען האָט פאָרמאַן געקאָנט קריגען אַזאַ סומע? און דער אַנאָנס אין דער „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקא". פון די דאָזיגע אַלע רעטעניישען האָט מען דאָך געקאָנט דעם קאָפּ פערלירען".

„און זאָל מען זיך נאָר פאָרשטעלען, אַז די אמת'ע שולדיגע אין דעם פערברעכען שפּאַצירען זיך אַרום אויף דער פריי און מאַכען דאָס גרויסע געלעכטער. און מיר, בעת מעשה זעצען אין דער חד גדיא אַריין אומשולדיגע מענשען... אַז אַ שלאַק זאָל עס טרעפען!"

עטליכע מינוט האָט ער גאַנץ ערנסט צוגעלאָזט דעם געדאַנק וועגען דעם, אַז אַ טייוואָלנישע יענזייטיגע קראַפט האָט זיך אַריינגעמישט אין דעם ענין.

— אידיאָטיזם! שוטה בן פּיקהאָלץ! — האָט ער אויסגעשריגען צו זיך, און אַ שליידער געטון אויף דר'ערד דעם נישט דעררויכערטען פּאַפּיראָס — ס'אַרע מאָדנע שטותים עס קריכען מיר אַלץ אין קאָפּ אַריין. איין זאַך איז דאָך פולשטענדיג קלאָהר, אַז עמיצער בעמיהט זיך אָנצוּוואַרפען אַ טויט-שרעק אויף מינען... אָבער צו וואָס?

ער איז צוגעגאַנגען צום שרייב טיש, אַוועקגעזעצט זיך אויף אַ שטול, אַרויסגערופען דעם סטענאָגראַף און אָפּדיקטירט איהם אַ רייה גענויע אינסטרוקציעס פאַר מאָרטענען.

— קלינגט אָן אין לאַבאָראַטאָריום און זאָגט, אַז איך וואַרט מיט אומגעדולד אויף די רעזולטאַטען פון דער אונטערזוכונג פון דעם קינזשאַל, פינ'ם קישען, און דעם אַנאַליז פון דער פליסיגקייט, וואָס איז אַרויסגענומען פון דעם זליוו.

ער האָט אָפּגעלאָזט דעם סטענאָגראַף, גענומען זיין פּאַלטען און הוט, און איז אַוועק צו זאַרעמבאַ'ן דעם נאָטאַר פון דער פרוי ווייס.

געקומען איז ער צו איהם איז עס געווען אַ קורצע צייט נאָכמיטאָג.

דער נאָטאַר האָט ער געטראָפען אין אַ שלעכטער שטימונג, ווען ער איז געזעסען אין זיין אונהיימליכען קאַבינעט, און ווען ער האָט זיך געקליבען געהן עסען.

דער נאָטאַר האָט העפליך בעגעגענט דעם גאַסט, און געבעטען זיך זעצען.

דער נאָטאַר איז געווען עפּוואָס עלטער פון קליינען. אַ טרוקענער, אַ דאַרער, אַנ'אויסערגעוועהנליך ריהרעוודיגער.

די לאַנגע ווייסע פינגער זיינע האָבען די גאַנצע צייט געבלעטערט דעם באַרג פּאַפּירען, וואָס איז געווען צוזיפגעוואָרפען אויפ'ן טיש.

זיין ליסער, הויכער קאָפּ, און דער גלאַט-אויסראַזירטער פּנים איז, דאַכט זיך, געווען בעדעקט מיט אַ דינעם שיכט לאַקיר אַזוי האָט ער געגלאַנצט.

גערעדט האָט ער סך, זעהר שנעל, און אָפט אויפשמייכלענדיג נערוועז, אָפּגעריסען.

קליינען איז אויפ'ן געדאַנק געקומען מאָרטענס מיינונג וועגען זאַרעמבאַ'ן, און אויך איהם האָט זיך אויסגעוויזען, אַז דער דאָזיגער זאַרעמבאַ איז אַ משיקאַווער „פויגעל-בחור."

— עס טוט מיר זעהר לייד — האָט דער נאָטאַר גע'טענהט — נאָר איך האָב נאָך נישט בעוויזען צו פערענדיגען די רשימה פון דער פרוי מרים ווייס'ס פערמעגען. איך האָב צוגעזאָגט אייער אַגענט צוצוגרייטען זי אין משך פון טאָג.

— אָ, דאָס איז נישט וויכטיג! די עטליכע שעה שפּעטער וועלען דעם ענין נישט ענדערען. איך האָב געוואָלט ביי אייך עפּיס פרעגען. הער זאַרעמבאַ. קאָנט איהר שוין פון לאַנג די פרוי ווייס?

— אָ, יאָ! אַזוי לאַנג. אַז איך געדענק שוין נישט ביי וואָס פאַר אַנ'אומשטענדען איך האָב זיך מיט איהם בעגעגענט צום ערשטען. איך מוז אייך דערביי זאָגען, אַז די ידיעה וועגען איהר פּלוצלונגען טויט האָט מיך נישט ספּעציעל איבערראַשט.

קליין האָט אָנגעשפּיצט די אויערען.

— וואָס האָט איהר געוואָלט דערמיט זאָגען?...— האָט ער אַ פרעג געטון — איהר האָט זיך געריכט, אַז מ'וועט דערמאָרדען די פרוי ווייס?

— ניין, דאָס קאָן איך נישט זאָגען, אַז מען זאָל האָבען געוואַרט דערויף — האָט זאַרעמבאַ רוהיג אַ זאָג געטון — נאָר איהר, ווי איך ווייסט גאַנץ גוט, אַז אין אונזערע פערשאָלטענע צייטען דאַרף אַ רייכע אַלמנה שטענדיג זיין גרייט דערצו, אַז עס וועט זיך שטענדיג געפינען אַנ'אַמאַטאָר זי צו בערויבען און אַפילו דער'הרג'ענען.

קליין האָט ענטוישט אָפּגערוקט זיין שטול פון טיש, און פערריכערט אַ פּאַפּיראָס.

— איהר האָט אַ שלעכטע מיינונג, וועה איך וועגען אונזער צייט, נאָר ליידער זענט איהר גערעכט! מיר דוכט זיך אָבער, אַז בלויז זייענדיג אין דער דאָזיגער מיינונג, הייסט נאָך נישט — קאָלט אויפצונעהמען די ידיעה וועגען דעם דאָזיגען מאָרד.

זאַרעמבאַ האָט אָפּגעהוסט, אַ שמייכעל געטון און אָנגעהויבען צו פּויקען מיט זיין לאַנגער בלאַסער האַנד איבערן טיש.

— איהר האָט מיך נישט ריכטיג פערשטאַנען, הער אינספּעקטאָר. איך האָב גאָרנישט געוואָלט זאָגען, אַז איך האָב געהאַלטען אין איין וואַרטען אויפ'ן טויט פון דער פרוי ווייס.

זאַרעמבאַ האָט אויסגעשנייצט די נאָז און פאָרטגעזעצט:

— אַבסאָלוט נישט! וואָס'ער מיינונג איך זאָל נישט האָבען איבער אונזער צייט, קומען מיר דאָך אָבער אַזעלכע געדאַנקען נישט אין קאָפּ. ווען איך האָב זיך צום ערשטען מאָל דערוואוסט וועגען דעם אומגליק, בין איך ממש געווען דערשיטערט. שטעלט אייך פאָר, אַז אין מיין לאַנגער פּראַקטיק האָט קיינמאָל נישט פּאַסירט אַזאַ מין זאַך. וואָס שייך דער פרוי ווייס, קאָן איך אייך זאָגען אָהן גוזמא, אַז איך בין געווען פערבונדען מיט איהר דורך אַ לאַנג-יעהריגער אמת'ער פריינדשאַפט!

(פאָרטזעצונג פאָלגט).

בריף אין רעדאקציע.

חשוב'ע רעדאקציע!

ביטע צו געבען פלאץ אין אייער וו. צייטונג פאלגענדע שורות אויף וועלכע מיר דאנקען אייך פאראויס.

לאדזשער יודען. עס איז שוין צייט צו ברענגען אין ארדנונג די פארמאליטעטען פון פאמיליע-אנגעלעגענהייט, אז יעדער פאר-פאלק זאל האבען חתונה-אקטען, און מעלדען די קינדער. עס איז שוין יעצט ערלויבט די מיליטער-פליכטיגע צו מאכען אקטען, און דאס נאכלעזיגקייט ברענגט שלעכטע פאלגען. דאס מאכען אקטען איז גאנץ גרינג, מען ברויך נאר האבען א מעטריקע און א וויטשאג פון חתן און דאס זעלבע פון די כלה, און זיך מעלדען אין ראבינאט-קאנצעלאריע ביי דער גמינע ביישטאס 6, וואס איז טעטיג אלע וואכענטעג פון זייגער 9 ביז 1 פארמיטאג; ביי מעלדען קינדער ברויך מען קאפיע אקטען פון די עלטערען אדער א מעטריקע פון א געמאלדען קינד, ווערט דאס באלד ערלעדיגט. אימפערמעגליכע בחנם. אויך מאכען מיר אויפמערקזאם, אז יעדער, וואס מאכט חתונה זאל זיך נישט לאזען פערפיהרען פון אקטען-מאכערס און פערשידענע מעקלערס צו נעהמען פאר מסדר-קידושין א פריוואט-פערזאן, אדער א נישט-עטאטאווע דיין, ווייל מיר ווילען נישט אונטערשרייבען אזעלכע חתונות. מיר קענען נישט טראגען אחריות, וואס אנאנדערער האט מסדר-קידושין געווען, מען קען זיך ווענדען פאר די חתונה צו איינעם פון ראבינאט און רעוויר פון כלה'ס צד הרב סעגאל פאלודניאווא 25, הרב ראזענבערג פאמארסקא 4, הרב פיינער דלוגא 23, הרב קרול צעגעלניאנא 54, הרב יוסטמאן דזיעלנא 12, הרב דאמב אלטשטאט 12, און א'ע באלוטער צו הרב פרידעל זגערזשער 27. דער, וואס געהט גלייך בלאנדזשעט נישט און האט ביליגער, און דער, וואס לאזט ספרפיהרען ווערט פערפלאנטערט און קען נישט ארויס.

מיר זענען אויך מזהיר, אז קיין שום פריוואט-פערזאן אדער נישט עטאטאווע דיין זאל נישט מסדר-קידושין זיין, ווען א בעקאנטער וויל איהם מכבד זיין קען ער זיך פערשטענדיגען מיט איינעם פון ראבינאט פון זיין רעוויר פאר די חתונה ער זאל איהם ערלויבען, אבער אהן ערלויבניש איז נישט גילטיג און די אקטען וועלען נישט ווערען געשלאסען, דאסזעלבע ביי גיטין זאל קיין נישט-עטאטאווע נישט מסדר זיין קיין גט, ער קען זיך פערשטענדיגען מיט איינעם פון ראבינאט ער זאל זיין פון ב"ד, בענענפאלס וועט מען אננעהמען שטרענגע מיטלען. מען טאר נישט לאזען דאס הפקרות פון גיטין וקידושין, עס מוז זיין ארדנונג.

לאדזשער ראבינאט.

—:o:—

פון קינא-טעאטער „ספלענדיד".

פון פרייטאג אן ווערט אין קינא-טעאטער „ספלענדיד" דעמאנסטרירט א גרויסער דאפעלטער פראגראם 1) די הומארפולע קאמעדיע „שעם זיך אססי" מיט דער אינפערגלייכליכער אססי אסוואלדא אין דער הויפט ראלע און דער רעוועלאציאנס-פילם פון בערנארד קעלערמאן „אין לאנד פון זילבערנעם לייב". די איבערנדערמאנטע בילדער געהערען צו די שענסטע פילמען פון קינא-רעפערטואר, וואס לאזען איבער אויפ'ן צושויער א גרויסען איינדרוק.

מעלדונג.

אכטונג פריזיער ארבייטער!

היינט, מאנטאג, דעם 3. סעפט., 8 א זייגער אווענד קומט פאר אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג אין פעראיינס לאקאל ווסכאדניא 68/70 פון מיטגלידער און נישט-מיטגלידער, וועגען זונטאג-רוהע און 8-שעה'דיגען ארבייטס-טאג.

549 די פערוואלטונג.

אכטונג שטריקער-ארבייטער!

איהר מוזט אלע קומען היינט, מאנטאג, דעם 3 סעפטעמבער אין פעראיין ווסכאדניע 70 פינקטליך 8 אווענד אויף א פערזאמלונג וועגען דער לוין אקציע.

דער אקציע-קאמיטעט.

קאמוניקאט.

אכטונג. ארבייטער פון מענער-מאגאזין-פאך.

מיטגלידער און נישט-מיטגלידער.

היינט, מאנטאג ד. 3 סעפטעמבער פינקטליך 9 אווענד קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל די פארטזעצונג פון דער שבת'דיגער פערזאמלונג. אלע מענער-מאגאזין-ארבייטער דארפען אונבעדינג קומען.

895 די פאך-קאמיטע פון מענער-מאגאזין.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 28-go sierpnia do poniedziałku, dnia 3-go września 1928 r. włącznie
Dla dorosłych:
„Bohaterowie ognia"
Dramat w 10-iu aktach według powieści KATE CORBAKEY na cześć straży ogniowej.
W rolach głównych: Mae Mac. Avoy, Charley Ray, Holmes Herbert, Tom O'Brien, Eugenie Besserer i Werner p. Richmond.
Dla młodzieży:
Przez Dżungle i Puszcze
Niesamowite przygody w 10-ciu aktach, ilustrujące bohaterską wyprawę JANA SCHOMBURGKA w głąb Czarnego Lądu.
W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz

טליתים-פאבריק
[illegible]
ביי א. ח. צימרינאווסקי קאמיענגא 1.
398 [illegible]

— א —
קירזשנער-ארבייטער
ווערט זאפארט געזוכט
ביי שווארצמאן און גרינשפאן
פיעטריקאווער 17
גאראנטירט איין יעהרליכען פאסטען.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 63-37
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר וואלינסקי נאז, האלז, אויערן קר.	4—3
ד"ר כערשנער קינדער קראנקהייטען	4½-3 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	1—11
ד"ר רובינשטיין הויט און געשלעכט-קר.	1½ - 12½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גהמטיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקהייטען	½—12½
ד"ר עליאסבערג כירורגישע קראנקה.	2—1
ד"ר בערגמאן פרויען און געבורטס-הילף	4—3

[illegible]
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ד"ר קאזשינסקי סטאמאטאלאג צאהן-ארצט 10—1 3 6
[illegible]
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

8-kl. Gimnazjum Żeńskie
Eug. Jaszuńskiej - Zeligmanowej
ul. Południowa 18, telef. 68-82
נייע שילערינס ווערען אנגענומען טעגליך פון 10 ביז 12 פריה און פון 5 ביז 7 אווענד. די עקזאמענס הויבען זיך אן דעם 4-טען סעפטעמבער.
ביים גימנאזיום געפינט זיך א קינדער-היים געפיהרט לויט דעם סיסטעם פון פראפ. Montessori
דער גאנצער שול לאקאל איז פריש רעמאנטירט.

א ענערגישער און ערליכער
אדמיניסטראטאר
זוכט נאך איינינע הייזער צו פערוואלטען, גוט בעקאנט אין שטייער-אנגעלעגענהייטען. — אפערטען אונטער „פערוואלטער" אין אדמ. פון דער צייטונג.

אג הילפס-
קאנדיטאר-געזעלער
קען זיך מעלדען קילינסקי 97 ביי גאמאלינסקי.

קוואליפיצירטע
שטריקער
פון זאפארט געזוכט זגערסקא 30A, פראנט, 1. שט. אין סוועטער פאבריק

א לערן-יונגעל
ווערט געזוכט ביים מעשענגיסער אויף אלעקסאנדריסקא 30 (מרדכי גבאי'ס גאס).
199

א קוואליפיצירטער
וואכענמענש
א הויזען וועסט-נייהער און א האנד-נייהער צו מענער-בעטשעלט ווערען געזוכט פון זאפארט ביי שאכער, וואכאדניא 51. 149

לעכער-מאשינאווע
ווערען אנגענומען אויסצונייהען צו ביליגע פרייזען
ביי ג. נארדמאן
29 צעגעלניאנא 29

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 08-31.
צוריקגעקעהרט.
היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע צייהן- און מונד-קראנקה. צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע צייהן.
נעהמט אן פון 9–7 אווענד.

אל תתהלל ביום מחר!!
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אפ אויף מארגען
נאר, אז די דארפסט ערלעדיגען קאנדאווע זאכען זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא
פעטריקאווער 17 דורכגאנג זאכאדניא 52
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן איסטאוו אלערליי ביטעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס ציווילנע און קארנע אפאזיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורושאנד-רעזיעמטסי, וועגען פעסטער אין קאמיסאריאט-רזשאנדו און אלע פאליציי-בעצירקען, אקטען אינטערציזיעס, אקטע דאראוויזנעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. ספעציאליטעט פון שותפות-אקטען.
מיט אכטונג
י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט.

השבת אבדה.
ב'האב פערלוירען א וועקסעל אויף 40 זל. צאהלבאר דעם 1. אקטאבער, אויסשטעלער ראבאם. אזוי ווי דער וועקסעל האט פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט, ווייל ס'איז נישט דער צאהלונגס-ארט, ווערט געבעטען בעגען בעלוינונג אפצוגעבען צו ר. קליינלעהרער, צעגעלניאנא 66. 565

א קוואליפיצירטער
געזעלען
אויף לעבער צו שלייפען.
צו ערפאהרען אין אדמ. פון דער צייטונג. 660

Zaginiony został portfel z różnymi dokumentami oraz 2 wekslami: 1) jeden weksel zł. 70.— wystawca Glczar, zlecenie Diament, pł. w Łodzi 7/X 1928 r. 2) weksel na zł. 50.— wystawca Patos, na zlecenie Klingbajla, pł. 15/X 1928 r, Weksle powyższe unieważniam. Uczciwy znalazca zechce takowe zwrócić do p. Diamanta, Aleksandrowska 28. 295

א קוואליפיצירטע
אויבערהעמדער-ביינהעריך
צו ערשטקלאסיגע ארבייט ווערט געזוכט
ביי. ווארא ביעטשיק
רילינסקי 41. 674

אכטונג!
— די —
ליכט-פאבריק
פון ש. לעווקאוויטש, אונטער דער פירמע
„ווענעציע"
איז רעארגאניזירט געווארען אין פינאנציעלער און טעכנישער הינזיכט.
איינגעקויפט די נייעסטע מאשינען!
א גרעסערער לאגער פון אלע סארטען ליכט
אין אלע נומערן.
קאנקורענץ פרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!
בעשטעלונגען ווערען פינקטליך און רעיעל אויסגעפירט!
איבערצייגט אייך!
ליכט-פאבריק „ווענעציע"
לאדז, וועסאלא 4, טעל. 13-66.

קלוב פון יידישע פרויען-פערבאנד „וו.י.ז.א."
אלעע קאשטשושקי 21.
אין איצטיגען שול-יאהר ווערט געעפענט
א פרעבעל-קאמפלעט
אין דער העברעא'שער שפראך.
איינשרייבונגען נעמט אן ד"ר ספעקטאר, פעטריק. 107.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	11—10 2—5 7—6
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכט קר.	11—10 2—1
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקהייטען	2—1 6—7
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	12—10 4—5
ד"ר פאפירני פרויען און געבורטס-הילף	11-1½ 5—6
ד"ר קאנאר כירורגישע-קראנקהייט. 5-4	1—2
ד"ר וויינבערג אינ. הערץ, לונגען-קר.	1-11 5½—7
ד"ר מאופעל רענטגען	12—10 4—6
א. גרודזינסקי צאהן-ארצט	5—7
ל. ראזעס צאהן-ארצט	9—2

[illegible]
א רענטגען-אינסטיטוט
[illegible]
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאט.
ערצטליך-קאמיטעט. גאבינעט
[illegible]

אנאנסען אין נייעם פאלקסבלאט
האבן דעם גרעסטן ערפאלג!

אנאנסען-פרייזן: [illegible]
[illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółka z odpow. [illegible] Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", [illegible] 30